

Bachelorprojekt

Professionshøjskolen Metropol - Socialrådgiveruddannelsen

Titel: Forældreinddragelse i anbringelsesforløb

Årgang: SOKE17BA

Gruppenummer: K-30

Gruppemedlemmer:

Sandra Skjelmose Albrecht 4002014556

Frida Elisabeth Dyrberg Thrane 4002014599

Vejleder: Hanne Lundsby Jakobsen (HAJA)

Aflevering: 20. december 2017

Antal anslag: 116.488

Indholdsfortegnelse

Del 1

Indledning	4
Begrebsafklaring	5
Emnebeskrivelse	6
Lovgivning på anbringelsesområdet	6
Den historiske kontekst	8
Problemfelt	12
Afgrænsning	14

Del 2

Metode	15
Primæremperi	16
Informanter	17
Interviewtilgang	18
Fænomenologi	18
Den kvalitative metode	19
Det semistrukturerede kvalitative forskningsinterview	19
Analysestrategi	20
Hermeneutikken	20

Del 3

Teori- og begrebsafklaring	21
Leon Lerborg og Peter Bundesen	21
Edgar H. Schein	22
Erving Goffman	22
Jens Guldager og Birgitte Roth Hansen	23
Axel Honneth	24
Analyse	24
Analyse 1 - Kommunale Serviceniveauer som barrierer for forældreinddragelse	25
Økonomi som en barriere for forældreinddragelse med fokus på støttepersonsoordningen	25
Negligering af den professionelles faglighed som en barriere for forældreinddragelse med fokus på støttepersonsoordningen	27
Organisationskultur som en barriere for forældreinddragelse med fokus på forældrehandleplaner og støttepersonsoordningen	29
Delkonklusion - Analyse 1	31
Analyse 2 - Socialrådgiveres definitionsmagt og forældrenes klientrolle som barriere for forældreinddragelse	32
Delkonklusion - Analyse 2	34

Analyse 3 - Forældres oplevelse af at blive inddraget i et anbringelsesforløb	35
Anerkendelsens betydning for forældres oplevelse af at blive inddraget	35
Støttepersoner kan bidrage til at forældre opfylder klientrollen	39
Delkonklusion - Analyse 3	40
Samlet Konklusion	41
Del 4	
Socialfaglig indsats	42
Begrundelse for og beskrivelse af den socialfaglige indsats	42
Formålet med den socialfaglige indsats	43
Kortsigtede mål for indsatsen	43
Langsigtede mål for indsatsen	43
Beskrivelse af og begrundelse for hvordan den socialfaglige indsats tilrettelægges	44
Grundindhold i den socialfaglige indsats (kursus)	45
Beskrivelse af og begrundelser for indsatsen på to niveauer	46
Organisatorisk niveau	46
Individniveau	47
Refleksioner over mulige etiske dilemmaer i relation til den foreslåede sociale indsats samt forslag til, hvordan disse dilemmaer kan håndteres	47
Negligerer den socialfaglige indsats socialrådgivernes faglighed?	47
Tager den socialfaglige indsats hensyn til forældrene?	48
Bilag 1- Interviewguides	54
Bilag 2 - Den hermeneutiske cirkel 1 og 2	55

Indledning

I nærværende bachelorprojekt behandles emnet “*Forældreinddragelse i anbringelsesforløb*”.

Vi har på et tidligere modul udarbejdet et projekt omhandlende anbragte børn og unge. I projektet havde vi fokus på barnets og den unges perspektiv, herunder hvilke lovpligtige krav, der kan være med til at sikre, at barnet eller den unge bliver inddraget i et anbringelsesforløb. I projektet blev vi opmærksomme på, at det endvidere er lovpligtigt at inddrage forældrene i et anbringelsesforløb. Vi har i nærværende projekt derfor fundet det interessant at rette vores fokus mod forældrenes perspektiv - mere specifikt hvordan de bliver inddraget i et anbringelsesforløb, og hvordan de oplever denne inddragelse.

Nærværende bachelorprojekt er inddelt i fire dele:

I *del 1* præsenteres projektets *indledning*, som indeholder vores motivation for at behandle emnet “*Forældreinddragelse i anbringelsesforløb*”. Herefter følger *begrebsafklaringen*, hvor vi bringer klarhed over de begreber, vi anvender konsekvent gennem projektet. Dernæst følger *emnebeskrivelsen*, som er opdelt i to afsnit; *Lovgivning på anbringelsesområdet* og *Den historiske kontekst*. Baggrunden for denne opdeling er, at vi først angiver den nuværende lovgivningsmæssige kontekst for det socialfaglige arbejde ud fra kapitel 11 om særlig støtte til børn og unge i Lov om social service med overvejende fokus på lovgivningen omhandlende anbringelser. Vi beskriver den historiske kontekst for at give en forståelse af, hvilket grundlag nærværende emne “*Forældreinddragelse i et anbringelsesforløb*” bygger på. Derefter følger *Problemfeltet*, hvor vi præsenterer og uddyber vores undren og antagelser om emnet, som vi herefter omsætter til vores *problemformulering*. Til sidst følger vores *afgrænsning*, hvor vi gør rede for, hvorfor bestemte forhold og faktorer, der vedrører anbringelsesområdet, ikke gøres til genstand for undersøgelse.

I *del 2* præsenteres projektets *metode*, hvor vi indledningsvis præsenterer, hvilke videnskabsteoretiske tilgange, der danner rammen for projektet - nærmere betegnet den fænomenologiske og hermeneutiske tilgang. Herefter følger vores overvejelser om indsamlingen af vores *primæremperi* samt en gennemgang af vores *informanter*, som indbefatter forældre til anbragte børn, socialrådgivere og støttepersoner. Derefter følger vores *interviewtilgang*, som efter fænomenologiens principper indbefatter *den kvalitative metode*,

herunder det *semistrukturerede kvalitative forskningsinterview*. Til sidst følger vores *analysestrategi*, som tager udgangspunkt i *hermeneutikken*.

I *del 3* præsenteres indledningsvis projektets *teori- og begrebsafklaring* - hvor vi gør rede for vores valg af teorier samt en uddybning af udvalgte begreber, som anvendes i analysen.

Herefter følger projektets *analyse*, som er opdelt i tre underanalyser:

I *analyse 1* undersøges kommunale serviceniveauer som barrierer for forældreinddragelse.

I *analyse 2* undersøges socialrådgiveres definitionsmagt og forældres klientrolle som barriere for forældreinddragelse.

I *analyse 3* undersøges forældres oplevelse af at blive inddraget i et anbringelsesforløb.

Hver analyse efterfølges af en *delkonklusion*, og afslutningsvis besvares vores problemformulering i en *samlet konklusion*, der danner grundlag for projektets *socialfaglige indsats*, som udarbejdes i *del 4*.

Begrebsafklaring

Her følger en afklaring af de væsentligste begreber vi anvender konsekvent gennem hele projektet:

Anbringelsesforløb

Vi anvender begrebet "Anbringelsesforløb" som betegnelse for en børnefaglig sag ud fra kapitel 11 omhandlende særlig støtte til børn og unge i Lov om social service, hvor der er truffet afgørelse om at anbringe et barn uden for hjemmet, uagtet om det er med eller uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren. Vi anvender begrebet "Anbringelsesforløb" som et samlet begreb for hele forløbet i en anbringelsessag fra afgørelse til hjemgivelse.

Forældreinddragelse

Vi anvender begrebet "Forældreinddragelse" som betegnelse for en kommunes forpligtelse til at inddrage og samarbejde med forældre i sagsbehandlingen og den sociale indsats ud fra kapitel 11 omhandlende særlig støtte til børn og unge i Lov om social service (Hjortebjerg, 2016, ¶ Definition).

Forældre

Vi anvender betegnelsen "Forældre" som samlet begreb for forældre til anbragte børn.

Børn

Vi anvender betegnelsen "Børn" som samlet begreb for både børn og unge i alderen 0-18 år.

Emnebeskrivelse

I nærværende emnebeskrivelse beskriver vi indledningsvis den nuværende lovgivning og de sagsbehandlingsskridt der er gældende for alt børnefagligt arbejde ud fra kapitel 11 omhandlende særlig støtte til børn og unge i Lov om social service, samt den nuværende lovgivning og de sagsbehandlingsskridt, der er gældende for inddragelse af forældre i et anbringelsesforløb. Herefter følger en historisk gennemgang af den lovgivningsmæssige og teoretiske udvikling i Danmark siden 1905 omhandlende anbringelsesområdet, med særligt fokus på børnesynet og forældreinddragelse.

Lovgivning på anbringelsesområdet

I 2016 var cirka 11.000 børn anbragt i Danmark (SFI, u.å., ¶ Anbragte børn i Danmark - nøgletal og oversigt). Dette svarer til cirka en procent af alle børn i Danmark, og dette antal har været nogenlunde konstant siden starten af 1900 tallet (Andersen & Jensen, 2016, s. 26). Kommunerne har finansierings- forsynings- og myndighedsansvar for anbringelser af børn uden for hjemmet, og arbejder ud fra kapitel 11 omhandlende særlig støtte til børn og unge i Lov om social (Vejl. nr. 9007 af 7/1 2014, punkt 17).

Afgørelsen om at anbringe et barn skal bygge på resultaterne i en børnefaglig undersøgelse jf. §50 i Lov om social service (Herefter: SEL), som kommunalbestyrelsen skal igangsætte, hvis det antages, at et barn har behov for særlig støtte. Undersøgelsen skal ud fra en helhedsbetragtning belyse følgende forhold i barnets liv; udvikling og adfærd, familieforhold, skoleforhold, sundhedsforhold, fritidsforhold og venskaber og andre relevante forhold. Undersøgelsen skal resultere i en begrundet vurdering af, hvilken foranstaltning eller indsats der skal iværksættes for at løse de problematikker og behov, der er blevet belyst. Hvis det anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til barnets behov for særlig støtte, kan foranstaltninger og indsatser såsom bl.a. praktisk, pædagogisk hjælp i hjemmet, familiebehandling eller tildeling af en kontaktperson jf. §52 stk. 3 SEL iværksættes. Ydermere kan kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om, at et barn skal anbringes uden for hjemmet jf. §52 stk. 3 punkt. 7 SEL. Denne afgørelse skal som udgangspunkt træffes med

samtykke fra barnets forældremyndighedsindehaver jf. §53 SEL, men kan fraviges hvis pågældende kommunes børn- og ungeudvalg¹ finder, at der er en åbenbar risiko for, at barnets eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade på grund af bl.a. utilstrækkelig omsorg eller overgreb jf. §58 SEL. Et barn kan jf. §66 SEL bl.a. anbringes i plejefamilier, netværksplejefamilier eller på opholdssteder og døgninstitutioner. Ved et barns anbringelse uden for hjemmet jf. §52 stk. 3 punkt 7 SEL, skal der ydermere foreligge en handleplan jf. §140 SEL, hvor formålet med og rammerne for anbringelsen er beskrevet.

Nedenfor følger en gennemgang af de bestemmelser, vi finder som væsentligste, der kan og skal iværksættes for at sikre inddragelse af forældre i alt børnefagligt arbejde ud fra kapitel 11 omhandlende særlig støtte til børn og unge i Lov om social service:

§50 SEL, der omhandler den børnefaglige undersøgelse. Heri er det beskrevet, at undersøgelsen så vidt det er muligt skal laves i samarbejde og dialog med forældrene (Vejl. nr. 9007 af 7/1 2014, punkt 303). Inden der træffes afgørelse i forlængelse af den børnefaglige undersøgelse, skal forældrene endvidere partshøres jf §19 i Forvaltningsloven. §140 SEL omhandlende handleplaner fordrer, ligesom den børnefaglige undersøgelse, at den, så vidt det er muligt, skal udarbejdes i samarbejde med forældre (Vejl. nr. 9007 af 7/1 2014, punkt 337). I et anbringelsesforløb er det endvidere et krav jf. §140 stk. 4 SEL (Herefter: Forældrehandleplan), at der skal indgå en selvstændig plan for, hvilken støtte der skal iværksættes for familien, både i anbringelsesforløbet og ved barnets hjemgivelse. Ved et barns anbringelse uden for hjemmet **skal** kommunen tilbyde forældrene tildeling af en støtteperson jf. §54 stk. 1 SEL (Herefter: Støtteperson), familiebehandling, rådgivning og støtte jf. §52 stk. 3 SEL eller støtte efter anden lovgivning. Tilbud om tildeling af en støtteperson er en af de indsatser, der kan iværksættes for at støtte og inddrage forældre i et anbringelsesforløb, og er bl.a. vigtig som en hjælp til at fastholde forældrene kontakt til det anbragte barn. Indsatsen kan derved være medvirkende årsag til, at barnet oplever en mindre grad af splittelse mellem forældrene og anbringelsesstedet (Vejl. nr. 9007 af 7/1 2014, punkt 376).

I Børnesagens Fællesråds håndbog "*Forældreinddragelse til barnets bedste*" argumenteres der ydermere for, at kontinuitet i kontakten med og inddragelse af forældre i et

¹ Børn og ungeudvalget består af fem medlemmer der som første instans har kompetence til at træffe afgørelser om tvangsanbringelse og andre tvangsmæssige indgreb i forhold mellem forældre og børn jf. §18 i Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område

anbringelsesforløb er vigtig, da størstedelen af anbringelser er midlertidige og sker med henblik på, at barnet skal hjemgives (Jørgensen & Kabel, 2006, s.168). I vejledningen til §47 SEL omhandlende systematisk inddragelse af familie og netværk uddybes det, at inddragelse er vigtig for at opnå formålet med den sociale indsats, da familien har den største viden om barnet og familiens problemer. Ved inddragelse sikres det endvidere, at forældres ressourcer afdækkes og inddrages i stedet for, at der udelukkende er fokus på problemerne i familien. Ydermere kan inddragelse være med til at styrke forældrenes og barnets retssikkerhed (Vejl. nr. 9007 af 7/1 2014, punkt 281).

Den historiske kontekst

Den gældende lovgivning om et barns anbringelse uden for hjemmet, herunder gældende lovgivning forældreinddragelse, er et resultat af en længerevarende samfundsmæssig, socialpolitisk og teoretisk udvikling af *Børnesynet* i Danmark. Børnesyn skal i denne forbindelse forstås som en kulturelt betinget normativ og diskursiv forståelsesramme for børns udvikling og rolle i samfundet (Gulbrandsen, 2009, s. 283-284).

I 1905 blev *Loven om Behandling af forbryderske og forsømte Børn og unge Personer* vedtaget (Andersen & Jensen, 2016, s. 24). Loven gjorde op med det hidtidige børnesyn og den sociale praksis, hvor forældreløse-, hitte- eller vanartede børn blev anbragt i plejefamilier, på fattiggårde eller i såkaldte børnehuse. Trods intentionen om at børnehusene skulle fungere som opdragende og uddannende institutioner, fungerede anbringelsesformerne før 1905 i de fleste tilfælde som et middel til anskaffelse af billig arbejdskraft (Andersen & Jensen, 2016, s.17-18).

Det nye børnesyn der vandt indpas i Danmark i løbet af sidste halvdel af 1800 tallet så i stedet barnet som et selvstændigt individ med ret til at blive beskyttet mod "*urimelige opvækstvilkår*" (Andersen & Jensen, 2016, s. 24). Dette syn afspejlede sig i loven fra 1905 ved at børnene nu kunne anbringes uden samtykke fra forældrene. Der blev rettet kritik mod behandlingen af børnene på anbringelsesstederne, og ansvaret for varetagelsen af anbringelser af udsatte børn blev nu pålagt staten. Dette resulterede i en øgning af finansieringen på området og en stigning af anbringelser uden for hjemmet (Andersen & Jensen, 2016, s. 23-25). I løbet af 1930'erne betød en videreudvikling af fag som psykologi og pædagogik en ændring af børnesynet. Fokus var nu på barnets udviklingsmuligheder,

hvilket førte til, at forebyggende indsatser i familien og muligheden for familiepleje blev lovfæstet. Ydermere fordrede en stadig kritik af forholdene på anbringelsesstederne en professionalisering af og tilsyn med disse (Andersen & Jensen, 2016, s. 31-32). I forlængelse af dette børnesyn bar 1950'erne og 1960'erne præg af et skærpet fokus på relationers betydning for barnets udvikling og tilknytning (Socialstyrelsen, 2012, s. 22-23). Der blev tilføjet flere behandlingsmuligheder i lovgivningen, egentlige pædagoguddannelser oprettedes, hvilket betød en yderligere professionalisering på anbringelsesområdet, at frivillige anbringelser blev mulige og retssikkerheden ved tvangsanbringelser blev forbedret (Andersen & Jensen, 2016, s. 34-36). Begrebet *Helhedssyn* opstod som en opfordring til, at det professionelle arbejde med udsatte børn skulle udføres med barnet i centrum, men ses i dets familiemæssige og sociale kontekst (Andersen & Jensen, 2016, s. 35-36). Ved Bistandslovens ikrafttrædelse i 1976 fordredes det, at anbringelse af et barn så vidt muligt skulle undgås, og ved en anbringelse skulle et samarbejde mellem myndighederne og familien opnås. Dette samarbejde skulle bl.a. indbefatte vejledning og rådgivning af både forældre og børn (Andersen & Jensen, 2016, s. 36).

I 1988 blev det såkaldte Graversenudvalg² nedsat med det formål at udarbejde forslag til en revision af Bistandslovens bestemmelser vedrørende anbringelser af børn (Graversen et al., 1990, s.7). Udvalget udarbejdede to forslag, der begge tog udgangspunkt i begrebet *kontinuitet*. Herved skal det forstås at kontinuitet: “ [...] *har en ydre, vilkårsbestemt side og en indre, udviklingspsykologisk side. De ydre vilkår er stabilitet i opvækstforholdene, specielt stabilitet i kontakt og tilknytningsforhold. Sådanne vilkår styrker den indre, udviklingsmæssige side af kontinuiteten, som henviser til barnets/den unges gradvise erhvervelse af en indre sammenhæng, en selvforståelse eller identitetsopfattelse*” (Graversen et al., 1990, s. 8). Det første forslag hentede især inspiration hos teoretikere som Joseph Goldstein, Anna Freud og Albert Solnit (Graversen et al., 1990, s. 30). Deres teorier peger på, at det er den daglige fysiske og psykiske behovsopfyldelse, der skaber den emotionelle tilknytning mellem et barn og dets omsorgsperson eller omsorgspersoner. Omsorgspersonens konsekvente personlige og følelsesmæssige engagement i barnet vil sammen med opfyldelsen af barnets basale behov være afgørende for, om en voksen bliver psykologisk forælder til

² Graversenudvalget bestod af personer med speciel indsigt inden for områderne familieret, socialret, børnepsykiatri og børnepsykologi, samt det almindelige arbejde med støtteforanstaltninger for børn. Formanden for udvalget var daværende professor ved Århus Universitet Jørgen Graversen

barnet og danne grundlag for barnets intellektuelle- og sociale udvikling (Goldstein, Freud & Solnit, 1981, s. 31-34). I denne teori anses *tid* som væsentlig for barnets tilknytning:” *I modsætning til voksne, som efterhånden har lært at se ind i fremtiden og derfor er i stand til at tåle udsættelser, har børn en indbygget tidsfornemmelse, der beror på hvor presserende de oplever deres instinktive og emotionelle behov*” (Goldstein et al., 1981, s. 52). Det er således stabilitet i omsorgen og behovsopfyldelsen, der tillægges størst vigtighed, og tilknytning finder sted mellem barnet og den voksne, som imødekommer barnets tidsfornemmelse. Om anbringelsesforløb peger Goldstein mf. derfor på, at de biologiske forældre kan erstattes af andre voksne som omsorgspersoner for barnet (Klyvø, 2011, s. 28). Med inspiration i denne teori udformedes det første forslag således, at kontinuitet i et anbringelsesforløb skulle sikres ved at kontakten til og inddragelsen af de biologiske forældre blev nedtrappet, således at barnet kunne få ro til at danne psykologisk og emotionel tilknytning til de nye omsorgspersoner på anbringelsesstedet (Servicestyrelsen, 2011, s. 49-50). Andre forskere og teoretikere har bidraget til forståelsen af, at tilknytning udvikles som et resultat af behovsopfyldelse hos barnet, og denne teoretiske strømning betegnes behovsskolen (Klyvø, 2011, s. 28-30).

Det andet forslag hentede bl.a. inspiration hos teoretikerne John Bowlby og Mary Ainsworth (Klyvø, 2011, s. 23-25). Deres teorier peger på tilknytning og tilknytningsadfærd som:” [...] *den proces, der resulterer i barnets livsnødvendige forbundethed med omsorgspersonen og den måde, hvorpå tilknytningen fører til dannelsen af indre mentale strukturer, der er grundlaget for barnets personlighedsdannelse og senere samspil med omverdenen*” (Hart & Schwartz, 2008, s. 72). Tilknytning skal forstås som en medfødt social tilbøjelighed til at knytte følelsesmæssige bånd til den person, der kan give beskyttelse og sikkerhed. Tilknytningsadfærd skal forstås som et samspil mellem barnet og den første omsorgsperson, almindeligvis moderen; barnet udviser nærhedssøgende adfærd, som f.eks gråd eller skrig, og omsorgspersonen reagerer på denne adfærd med trøst. Ud fra dette skarpt skitserede samspil med omsorgspersonen danner barnet mentale strukturer, dvs. opfattelser, forventninger og forudsigelser om sig selv og verdenen, og tilknytningen til den første omsorgsperson vil derfor fungere som en referenceramme i barnets videre udvikling (Hart & Schwartz, 2008, s. 75-78). Bowlby anså i den forbindelse at “*adskillelse fra moderen og tab af moderlig omsorg*” i barndommen kunne lede til udviklingen af psykiatiske lidelser i voksenlivet (Hart & Schwartz, 2008, s. 102). Med inspiration i denne teoretiske tilgang udformedes det andet forslag således, at kontinuiteten i et udsat barns liv så vidt muligt skulle forsøges sikret ved

forebyggende indsatser i hjemmet. Hvis barnets tarv ikke kunne varetages ved disse indsatser, og en anbringelse var nødvendig, skulle kontakten mellem barnet og dets første omsorgsperson understøttes anbringelsen igennem, således at udviklingen af tilknytningsadfærden ikke blev forstyrret (Andersen & Jensen, 2016, s. 42-43). Andre forskere og teoretikere har bidraget til forståelsen af, at tilknytning finder sted som en dyade mellem barnet og dets første tilknytningsobjekt (: omsorgspersonen) og denne teoretiske strømning betegnes objektrelationskolen (Klyvø, 2011, s. 23-28). Graversenudvalget anbefalede det andet forslag, og *forebyggende arbejde og tidlige indsatser* vandt herefter indpas i den sociale lovgivning med udsatte børn og familier. Det blev ydermere lovgivningsmæssigt tydeliggjort, at en afgørelse om tvangsanbringelse af et barn skulle baseres på en professionel vurdering af fremtidige risici for barnet og ikke kun på konkrete eksempler på vanrøgt eller overgreb (Andersen & Jensen, 2016, s.43- 44).

I nyere tid afspejler udviklingen af børnesynet sig især i anbringelsesreformen (2006), Barnets reform (2011) og ved Danmarks ratificering af FN-konventionen om Barnets Rettigheder i 1992. Ved disse reformer videreførtes vigtigheden af *helhedssyn, kontinuitet, forebyggende arbejde og tidlige indsatser* i det sociale arbejde vedrørende udsatte børn og familier (Servicestyrelsen, 2011, s. 4). Reformerne kom til i en tid, hvor de tidligere beskrevne børnesyn, behovs- og objektrelationskolen blev kritiserede for, på den ene side at opstille tilsyneladende universelle og generaliserende teorier om børns udvikling, og på den anden side at negligere barnet som delvist aktiv og resilient i dets udvikling (Klyvø, 2011, s. 33). Det nye børnesyn anser, at barnets udvikling må analyseres ud fra det enkelte barn, og de kontekster det indgår i, som den børnefaglige undersøgelse jf. §50 SEL med dets undersøgelse af flere forhold i barnets liv er et resultat af (Klyvø, 2011, s. 35). At barnet i dag anses som værende medskabende i dets egen udvikling viser sig bl.a. i den nuværende lovgivning om børnesamtalen jf. §48 SEL, som har skærpet vigtigheden af barnets individuelle rettigheder (Servicestyrelsen, 2011, s.19-21). Vigtigheden af inddragelsen af barnet har således skærpet vigtigheden af at barnet har individuelle rettigheder og viser sig bl.a. i FN-konventionen om Barnets Rettigheder: *“I alle foranstaltninger vedrørende børn [...] skal barnets tarv komme i første række”*. (FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder, artikel 3 punkt 1). Formålsparagraffen i kapitel 11 omhandlende særlig støtte til børn og unge i Lov om social service jf. §46 SEL lyder ydermere som følger: *“[...]støtten skal ydes med henblik på at sikre barnets eller den unges bedste”*. I vejledningen til §46 SEL formuleres det, at de familiemæssige relationer skal understøttes i løbet af et

anbringelsesforløb for at sikre **barnets bedste** (Vejl. nr. 9347 af 28/3 2017, punkt 14). Denne understøttelse af de familiemæssige relationer stilles yderligere som et lovpligtigt krav jf. §47 SEL, omhandlende systematisk inddragelse af familie og netværk.

I ovenstående emnebeskrivelse har vi fundet det relevant at gennemgå den nuværende lovgivning ud fra kapitel 11 omhandlende særlig støtte til børn og unge i Lov om social service for at give en forståelse af, hvilken kontekst og hvilke rammer, der er gældende for det sociale arbejde på området i dag. Vi har endvidere gennemgået den historiske udvikling omhandlende det danske børnesyn og mere specifikt, hvordan dette har haft betydning for lovgivningen med særligt fokus på forældreinddragelse i anbringelsesforløb. Vi har fundet det relevant at gennemgå den historiske udvikling med fokus på både den lovgivningsmæssige- og teoretiske udvikling for at give en helhedsforståelse af, hvilket grundlag nærværende emne "*Forældreinddragelse i anbringelsesforløb*" bygger på.

Problemfelt

Som ovenfor nævnt er forældreinddragelse i dag en væsentlig faktor i et anbringelsesforløb for at sikre barnets bedste. I det følgende afsnit belyses de problematikker, som vi har fundet relevante at undersøge i forhold til nærværende emne "*Forældreinddragelse i anbringelsesforløb*".

Borgerrådgiveren i Københavns Kommune³ offentliggjorde i maj 2017 en rapport omhandlende kvaliteten af sagsbehandlingen og myndighedsudøvelsen i Borgercenter Børn og Unge København (Herefter: BBU) (Busse, 2017). Det fremgår af rapporten, at der er fundet sagsbehandlingsfejl i 77 ud af 77 gennemgåede sociale børnesager (Busse, 2017, s.7). Der fremsættes kritik af BBU's sagsbehandlingsskridt i forhold til bl.a. udarbejdelsen af den børnefaglige undersøgelse jf. § 50 SEL, udarbejdelsen af handleplaner jf. §140 SEL, og mangelfuld vejledning af regler omkring samtykke til forældre i anbringelsesforløb. Fælles for disse sagsbehandlingsskridt er udarbejdelsen, der så vidt det er muligt, kræver samarbejde med forældrene, hvilket kan være med til at sikre den systematiske inddragelse af familie og netværk jf. §47 SEL. Ydermere fremgår det, at to tredjedele af forældrene i et

³ Borgerrådgiveren er uafhængig af kommunens forvaltninger og bistår med tilsyns- og kontrolfunktioner

anbringelsesforløb ikke er blevet vejledt om deres ret til at tildeles en støtteperson (Albrecht & Thrane, 2017, s. 3-4).

I artiklen *“Forældre til anbragte får ikke den hjælp, de har ret til”* (Richter, 2017) fremgår det, at der kun blev tildelt en støtteperson til forældre i 16% af anbringelsesforløbene på landsplan i 2015. Formanden for professionelle støttepersoner Grethe Nikolajsen påpeger, at det lave antal tildelte støttepersoner til dels kan skyldes, at forældrene har afslået tilbuddet, men hovedårsagen skal ifølge formanden findes i, at forældrene ikke får tilbudt en støtteperson: *“Det er som om kommunerne tænker: “Nu er barnet anbragt, så nu kan barnet få fred til sin udvikling og forandring, mens forældrene får lov til at passe sig selv”* (Richter, 2017). Vi antager, at Grethe Nikolajsen er af den opfattelse, at der er en risiko for, at kommunerne udelukkende har fokus på det anbragte barn og dermed ikke forholder sig til barnets forældre, hvilket den lovpligtige systematiske inddragelse jf. §47 SEL fordrer. I 2014 påpegede næstformanden i Dansk Socialrådgiverforening Niels Christian Barkholt, at tildeling af en støtteperson er til gavn for både forældre og de anbragte børn, men påpegede, at det lave procenttal af tildelte støttepersoner kan forklares således: *“ [...] Det kan strande på, at man som kommune erkender, at der ikke er potentiale i at skabe et samarbejde mellem forældre og støttepersonen, hvis der ikke er motivation at spore hos forældrene [...]”* (Olsen & Palm, 2014). Vi antager, at næstformanden har en oplevelse af, at der er en risiko for, at kommunerne ved deres vurdering af forældrene fraviger det lovpligtige krav om at tilbyde forældrene tildelingen af en støtteperson. Vi undrer os over, hvilke årsager der kan ligge til grund for, at borgerrådgiveren har fundet fejl i samtlige gennemgåede børnesager i BBU. Vi antager, at disse årsager kan forekomme uagtet hvilken kommune, der er tale om. Vi har ydermere en antagelse om, at tildelingen af en støtteperson kan være med til at sikre den lovpligtige forældreinddragelse i et anbringelsesforløb jf. §47 SEL. Vi omsætter vores undren og antagelser til nedenstående problemformulering.

Problemformulering

Vi vil gerne undersøge, hvilke barrierer der kan være for udførelsen af den systematiske inddragelse af forældre i et anbringelsesforløb jf. §47 SEL. Vi vil endvidere undersøge, hvilke faktorer, der kan være bidragende til, at forældre oplever at være eller blive inddraget i et anbringelsesforløb, herunder hvordan en støtteperson jf. §54 stk. 1 SEL kan bidrage til dette.

Ved denne undersøgelse ønsker vi at kunne bidrage med en forståelse af, at støttepersoner kan have en vigtig rolle i at sikre den lovpligtige systematiske inddragelse af forældrene jf. §47 SEL.

Afgrænsning

I det følgende gennemgår vi, hvilke afgrænsninger vi har foretaget os og begrundelserne for disse.

Kommunalbestyrelsen i den pågældende kommune har jf. §138 SEL lovhjemmel til selvstændigt at udarbejde lokale serviceniveauer, altså faglige metoder og retningslinjer for, hvordan hjælpen efter Lov om social service ønskes udarbejdet (Vejl. nr. 9347 af 28/3 2017, punkt 68). For Børn og Ungeområdet uddybes dette, jf. §19 stk. 2 SEL ved kravet om udarbejdelse af en kommunal børnepolitik, hvori der opstilles retningslinjer for, hvordan forebyggende arbejde og målrettede indsatser ønskes opnået for børn og unge med behov for særlig støtte (Vejl. nr. 9007 af 7/1 2014, punkt 19). Der foreligger ingen forpligtelse for den konkrete kommunalbestyrelse til at benytte en bestemt børnefaglig metode, som f.eks. Signs Of Safety eller Integrated Child System i udførelsen af den systematiske inddragelse af familie og netværk jf. §47 (Vejl. nr. 9007 af 7/1 2014, punkt 281). I nærværende projekt skelnes der ikke mellem hvilke serviceniveauer, børnepolitik eller børnefaglige metoder en kommunalbestyrelse har udarbejdet eller tillagt sig, da alle kommuner er underlagt samme lovkrav om udførelse af den systematiske inddragelse af familie og netværk jf. 47 SEL og tilbuddet om tildeling af en støtteperson. Vi afgrænser os ligeledes fra at undersøge, hvilke sociale problematikker der har været årsag til anbringelsen, da vores undersøgelse kun tager udgangspunkt i, hvordan den systematiske inddragelse af forældre tilrettelægges og udføres i perioden, hvor anbringelsesforløbet er verserende. Der skelnes derfor heller ikke mellem anbringelsessteder jf. §66 SEL eller varigheden af en anbringelse, da socialrådgiveres opgaver i forhold til den systematiske inddragelse vil være de samme uagtet anbringelsessted og varighed. Da vores undersøgelse tager udgangspunkt i forældreinddragelse i anbringelsesforløb, afgrænser vi os fra en undersøgelse af barnets perspektiv og oplevelse af et anbringelsesforløb, selvom vi er klar over, at alt arbejde ud fra kapitel 11 omhandlende særlig støtte til børn og unge i Lov om social service og dermed også den systematiske inddragelse af forældre jf. §47 SEL, har til formål at:” [...] *yde støtte til børn og unge, der har*

et særligt behov herfor [...] med henblik på at sikre barnet eller den unges bedste” jf. 46 SEL (Albrecht & Thrane, 2017, s. 3-4).

Metode

I følgende afsnit klarlægges vi, hvilke metodiske valg vi har taget for at besvare vores problemformulering: “ [...] *hvilke barrierer der kan være for udførelsen af den systematiske inddragelse af forældre i et anbringelsesforløb jf. §47 SEL. Vi vil endvidere undersøge, hvilke faktorer, der kan være bidragende til, at forældre oplever at blive inddraget i et anbringelsesforløb, herunder hvordan en støtteperson jf. §54 stk. 1 SEL kan bidrage til dette*”, og hvilke overvejelser vi har gjort os ved disse valg.

I et videnskabsteoretisk øjemed vil de subjektorienterede retninger, herunder fænomenologien og hermeneutikken, danne rammen for nærværende bachelorprojekt. Fælles for de subjektorienterede retninger er, at informanten er placeret i centrum, og man ønsker at diskutere videnskab ud fra den rolle subjektet (: informanten) spiller i forståelsen og i erkendelsen (Jacobsen, 1999, s. 143). Ordet fænomenologi stammer oprindeligt fra græsk «*phai'nomenon*»: ”*det som viser sig*”, og «*logos*»: lære, hvilket kan oversættes til læren om fænomener (Føllesdal, u.å., ¶ Fænomenologi). I kvalitativ forskning peger begrebet fænomenologi på en interesse i at forstå fænomener⁴ ud fra informantens egne perspektiver og beskrive livsverdenen, som den opleves af informanten, ud fra en forståelse af at den virkelighed informanten oplever er vigtigst. Det drejer sig således om at beskrive informantens livsverden så præcist som muligt og undgå at forklare og analysere (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 44-45). Ordet hermeneutik stammer oprindeligt fra det græske ord «*hermeneuein*», der betyder: ”*fortolke, forklare, oversætte*” (Friberg, u.å., ¶ Hermeneutik). I den filosofiske hermeneutik mener man, at fortolkning er uundgåelig, og at al erkendelse hviler på fortolkning. Begrebet *den hermeneutiske cirkel* (Se: *Bilag 2*) står centralt i denne retning og illustrerer vekselvirkningen mellem forståelse/forforståelse og fortolkning. Denne vekselvirkning kommer bl.a. til udtryk i forståelsen af en tekst, hvor man på den ene side må tage hensyn til tekstens helhed for at opnå en forståelse, mens det på den anden side er umuligt at opnå en forståelse af helheden uden at forstå tekstens dele (Jacobsen, 1999, 167) (Albrecht & Thrane, 2017, s. 10-12).

⁴ begivenhed, handling eller tilfælde der kan sanses eller erkendes

For at besvare vores problemformulering er det nødvendigt at bruge begge videnskabsteorier, da den fænomenologiske tilgang bidrager til en beskrivelse af informantens subjektive oplevelse af forældreinddragelse i et anbringelsesforløb, men begrænser muligheden for at forklare og analysere informantens oplevelser ind i en større kontekst, hvilket netop muliggøres med den hermeneutiske tilgang. Ved at følge det hermeneutiske princip får vi en bedre besvarelse af problemformuleringen, da vi vekselvirker mellem delene (: informantens oplevelser) og helheden (: teori), hvilket resulterer i nye forståelser og fortolkninger af forældreinddragelse i et anbringelsesforløb. Vi er opmærksomme på, at videnskabsteoriene har differentierede forståelser af begrebet forforståelse. I fænomenologiens verden sætter man sin forforståelse i baggrunden, mens man i hermeneutikkens verden aktivt bruger sin forforståelse til at skabe nye forståelser (Kristensen, 2007, s. 281). Det er en fordel, da vi aktivt skal forholde os til vores egen forforståelse, uanset om vi bevæger os inden for den ene eller den anden videnskabsteori. Dette kan være med til at sikre et stærkere reflektivt grundlag for nærværende bachelorprojekt. Ydermere er vi opmærksomme på, at der stilles spørgsmål ved, om det overhovedet er muligt at *beskrive* et fænomen uden at have *fortolket* den verden fænomenet er en del af, og omvendt om det er muligt at *fortolke* fænomenet uden at have *beskrevet* den verden, som fænomenet er en del af. I den forbindelse kan man diskutere, om det overhovedet er muligt at have den ene videnskabsteori uden den anden. Med det in mente vil begge videnskabsteorier udgøre rammen for nærværende bachelorprojekt - fænomenologiens principper bruges overvejende til at generere kvalitative data (Se afsnit: *Interviewtilgang- Fænomenologien*), mens hermeneutikkens principper overvejende bruges til at behandle de kvalitative data (Se afsnit: *Analysestrategi- Hermeneutikken*).

Primæremperi

I det følgende afsnit gennemgår vi, hvilke overvejelser vi har haft i forbindelse med indsamlingen af primæremperi og en redegørelse af informanterne.

Vores primæremperi er blevet indsamlet ved interviews ud fra fænomenologiens principper. Dette valgte vi, da vi ønskede at indsamle viden om, hvilke oplevelser informanten havde i forbindelse med forældreinddragelsen i anbringelsesforløbet. Området, som vi ønskede at undersøge, vedrører flere personer med forskellige roller og dermed perspektiver på forældreinddragelse i et anbringelsesforløb, hvorfor vi fandt det nødvendig at afholde flere

interviews for at sikre en nuanceret besvarelse af problemformuleringen. For at besvare første del af problemformuleringen:” [...] *hvilke barrierer der kan være for udførelsen af den systematiske inddragelse af forældre i et anbringelsesforløb jf. §47 SEL [...]*”, fandt vi det nødvendigt at interviewe socialrådgivere, da de har ansvaret for at tilrettelægge den systematiske inddragelse af forældrene jf. §47 SEL. Vi fandt det ydermere nødvendigt at interviewe forældre for at få deres syn på, hvordan de oplevede at blive inddraget i anbringelsesforløbene. For at besvare anden del af problemformuleringen:”[...] *hvilke faktorer, der kan være bidragende til, at forældre oplever at blive inddraget i et anbringelsesforløb, herunder hvordan en støtteperson jf. §54 stk. 1 SEL kan bidrage til dette*”, fandt vi det relevant at interviewe støttepersoner, da deres perspektiv kan bidrage til en nuancering i besvarelsen af problemformuleringen.

Informanter (Herefter: inf.):

Inf. 1: To socialrådgivere.

Begge informanter var til stede under interviewet, hvorfor vi samlet har benævnt dem inf. 1. Informanterne arbejder i Københavns kommune og begge i ungeenheden.

Inf. 2 og inf. 2.1: Mor til anbragt barn og støtteperson.

Begge informanter var til stede under interviewet. Moderen og støttepersonen repræsenterer to forskellige perspektiver ved et anbringelsesforløb, hvorfor vi benævner moderen inf. 2 og støttepersonen inf. 2.1. Moderen har fået anbragt sine to børn i netværkspleje og fik sin støtteperson et år efter anbringelsen. Vi kom i kontakt med den enlige mor gennem støttepersonen.

Inf. 3: Mor til anbragt barn.

Enlig mor, der har diagnosen posttraumatisk stresssyndrom, og hendes søn har autisme. Hun har haft sin søn frivilligt anbragt i en plejefamilie og efterfølgende i en aflastningsfamilie. Herefter gik der tre år, før sønnen igen blev anbragt. Moderen fik herefter tildelt en støtteperson. Vi kom i kontakt med moderen gennem hendes støtteperson.

Inf. 4: Mor til anbragte børn.

Enlig mor, der har fire børn. En af hendes børn bor hos sin mormor, to er anbragt på institution og et barn bor hjemme hos hende. Anbringelserne er frivillige, men moderen

mener, at hun blev presset til dette og er ikke blevet vejledt om sine rettigheder. Moderen turde ikke få en støtteperson, da hun ikke stoledede på sin sagsbehandler i kommunen, men da hun fik tildelt en ny sagsbehandler, valgte hun at benytte sig af tilbuddet om en støtteperson. Hun har haft den samme støtteperson i seks år. Interviewet er foregået ud fra en mailkorrespondance, hvor vi har tilsendt den samme interviewguide, som blev brugt i de mundtlige interviews med inf. 2 og inf. 3. Vi kom i kontakt med moderen gennem hendes støtteperson.

Inf. 5: Støtteperson.

Støtteperson, der har været selvstændig i 15 år.

Alle interviews, undtagen det skriftlige med inf. 4, er blevet lydoptaget og senere transskriberet.

Interviewtilgang

I de følgende afsnit gennemgår vi, hvilke metodiske tilgange og overvejelser, vi har haft i forbindelse med indsamlingen af vores primærempiri.

Fænomenologi

Vi har som tidligere nævnt haft en fænomenologisk tilgang til indsamlingen af primærempiri, da vi ønskede at få et indblik i informantens subjektive oplevelse af forældreinddragelse i et anbringelsesforløb. I et forsøg på at følge fænomenologiens principper brugte vi bl.a. parentesreglen i interviewfasen. Dette indebar, at vi satte parentes om alt det, vi mente at vide om emnet på forhånd, således at fænomenet kunne træde frem så uhindret som muligt (Jacobsen, 1999 s. 162). Vi havde på forhånd læst Borgerrådgiverens rapport, der påviste sagsbehandlingsfejl i samtlige sager heriblandt i forhold til forældreinddragelse (Se afsnit: *Problemfelt*). Dette resulterede i, at vi havde en forforståelse om, at socialrådgivere ikke fulgte den lovpligtige systematiske inddragelse af forældre jf. §47 i SEL, hvilket vi var opmærksomme på, da vi udarbejdede interviewguiden til inf. 1. Vi forsøgte at sætte denne forforståelse i parentes for at udarbejde en interviewguide, der ikke var påvirket af dette. Det kan synes umuligt at beskrive helt fri af ens forforståelse, så vi har forsøgt at anvende de fænomenologiske principper, som et ideal for udførelsen af vores interviews (Jacobsen, 1999, s. 164). Undervejs i interviewfasen gjorde flere af vores informanter os opmærksomme på, hvilken afgørende rolle støttepersoner havde for, at forældre oplevede at være og blive

inddraget i anbringelsesforløb. Dette resulterede i, at vi undervejs justerede vores problemformulering således, at vi fik et større fokus på støttepersoners rolle i anbringelsesforløb. Vi er af den overbevisning, at hvis vi ikke havde fulgt fænomenologiens beskrivende, åbne og forforståelsesfrie tilgang i udførelsen af vores interviews, var der en risiko for, at vi aldrig var blevet opmærksomme på dette.

Den kvalitative metode

For at besvare vores problemformulering har vi valgt at bruge interviewet, som vores kvalitative undersøgelsesmetode. Årsagen til dette skal findes i, at vi er interesserede i at få en bred sammenhængende fremstilling af forældrenes, socialrådgivernes samt støttepersonernes subjektive oplevelser af forældreinddragelse i anbringelsesforløb. Den kvalitative metode forklares som: ” *en fællesbetegnelse for en række videnskabelige undersøgelsesmetoder, der tages i anvendelse, når forskeren ønsker at undersøge en række forhold, som er vanskelige at iagttage og måle* ” (Kaspersen, u.å., ¶ Kvalitative metoder). Vores problemformulering retter sig mod informanternes subjektive oplevelser af forældreinddragelse i anbringelsesforløb, hvilket er vanskeligt at iagttage og måle. Det er derfor nødvendigt at benytte den kvalitative metode frem for den kvantitative, som netop kan iagttages og måles. Vi er dog opmærksomme på, at kvalitative data bl.a. har været kritiseret for at være for tilfældige, for urepræsentative og for subjektive (Jacobsen, 1999, s. 115). I den forbindelse har vi reflekteret over vigtigheden af ikke at generalisere, da vores undersøgelsesmetode kun rækker til at undersøge/indsamle en sparsom mængde data, der kun fortæller en lille del af den virkelighed, som vi undersøger.

Det semistrukturerede kvalitative forskningsinterview

Under den kvalitative undersøgelsesmetode findes det semistrukturerede kvalitative forskningsinterview, som vi har anvendt i udførelsen af vores interviews. Som betegnelsen *det semistrukturerede interview* foreskriver, er interviewet en mellemform mellem den åbne hverdags samtale og det lukkede spørgeskema. Det er kendetegnet ved at have en mindre fast struktur end de lukkede interviews, hvor de forudbestemte, men fleksible temaer gør det muligt at udforske og inddrage nye temaer undervejs i interviewet (Kristensen, 2007, s. 282). I øvrigt giver det semistrukturerede interview mulighed for at praktisere de fænomenologiske principper, hvilket bl.a. kommer til udtryk i informantens mulighed for at deltage aktivt og bidrage med nye perspektiver og temaer. Det semistrukturerede interview udføres i overensstemmelse med en interviewguide, der indeholder overordnede temaer, som ønskes

nærmere undersøgt (Kvale & Brinkmann, 2009, s.45). Det kan diskuteres, om man allerede ved udarbejdelsen af temaerne i interviewguiden er påvirket af sin egen forforståelse. For at begrænse denne risiko drøftede vi vores forforståelser i plenum for på den måde at blive mere bevidste om, hvordan vi kunne stille spørgsmål så forforståelsesfrie som muligt (Se: *Bilag 1 for interviewguides til alle informanterne*).

I forbindelse med det skriftlige interview med inf. 4 har vi haft overvejelser om, hvorvidt denne interviewform kan betegnes som semistruktureret. På trods af at interviewguiden kun bestod af overordnede temaer, og at inf. 4 selv havde mulighed for at ”fortolke” disse, foregik interviewet i en ensidig kommunikationsproces, hvor der ikke var rum til opfølgning og yderligere spørgsmål. Dette har begrænset muligheden for at udforske og inddrage nye temaer undervejs i interviewet. Vi er endvidere opmærksomme på, at informantens svar ikke forekom umiddelbare, som ellers er kendetegnet i interviewformen, da informanten havde rum og tid til at tænke over og formulere sine svar.

Analysestrategi

I de følgende afsnit gennemgår vi, de metodiske tilgange og overvejelser, som vi har haft i forbindelse med behandlingen af vores primærempiri.

Hermeneutikken

Hvor vi i interviewfasen arbejdede fænomenologisk, vil vi i analysen arbejde hermeneutisk. Årsagen til dette er som tidligere forklaret, at vi vil analysere informanternes oplevelser ind i en større kontekst, da det kan give en bedre forståelse og dermed besvarelse af vores problemformulering. Analysen vil være inspireret af det forståelsesprincip, der findes i *den hermeneutiske cirkel* (Se: *Bilag 2*). Den hermeneutiske cirkel illustrerer en cirkulær vekselvirkning mellem del og helhed, og forforståelse og forståelse. Formålet med denne fortolkning er bl.a. ”at blive klogere på tilværelsen” (Jacobsen, 1999, s. 166). Dette gøres ved, at man aktivt veksler mellem at forholde sig til delene og helheden samtidig med, at man aktivt bruger sin forforståelse til at skabe nye forståelser og omvendt. Det sker konkret ved, at vi har anvendt en tematiseret analyse til behandlingen af vores empiri. Dette indebærer, at vi ved kodning og sammenligning af vores transskriberede primærempiri fik øje på følgende temaer, som vi vurderer kan være barrierer for forældreinddragelse i anbringelsesforløb:

- 1) *Kommunale serviceniveauer, herunder økonomi og negligering af de professionelle faglighed*

2) *Socialrådgiveres definitionsmagt og forældres klientrolle*

3) *Organisationskultur og træghed*

Ved kodning og sammenligning af vores transskriberede primæremperi fik vi fået øje på følgende temaer, som vi vurderer kan være bidragende til at forældre oplever at være eller blive inddraget i et anbringelsesforløb:

1) *Anerkendelsens betydning for forældres oplevelse af at blive inddraget*

2) *Støttepersonen kan bidrage til at forældre opfylder klientrollen*

Ovenstående temaer har vi herefter valgt at analysere ved hjælp af teori og begreber, som vi finder relevante for at besvare vores problemformulering. Disse teorier og begreber redegør vi for i det følgende.

Teori- og begrebsafklaring

Leon Lerborg og Peter Bundesen

Leon Lerborg er en dansk magister i filosofi og statskundskab og seniorforsker ved Copenhagen Business School, hvis arbejdsområder bl.a. indbefatter styring og ledelse i den offentlige sektor (Lerborg, u.å., ¶ Min baggrund). I projektet tager vi udgangspunkt i Lerborgs opstillede styringsparadigmer (Lerborg, 2011, ¶ 6 nye styringsparadigmer i den offentlige sektor). Vi anvender lektor i samfundsfag ved Den sociale Højskole i Odense Peter Bundesens (Herefter: Bundesen) modificerede styringsparadigmer, som han benævner *handlingsrationaler* (Bundenen & Hansen, 2015, s. 52- 58).

Handlingsrationaler skal forstås som værende oftest udtalte organisatoriske ræsonnementer, der angiver fælles opfattelser af retlig tænkning og handling. Det er således styringsmåder i den offentlige sektor (Bundenen & Hansen, 2015, s. 51-52). Bundesen opstiller følgende rationaler; Det bureaukratiske-, det fagprofessionelle, det humanistiske-, samt New Public Managements handlingsrationale (Bundenen & Hansen, 2015, s. 53). I vores analyse anvender vi det bureaukratiske- og det fagprofessionelle handlingsrationale for at undersøge, hvordan kommunalbestyrelses organisering af serviceniveauer påvirker socialrådgivere og støttepersoners arbejde. *Det bureaukratiske handlingsrationale* indbefatter en organisationstankegang, hvis ideal er formaliseret, standardiseret, regelstyret, forudsigelig og målstyret organisering. *Det fagprofessionelle handlingsrationale* indbefatter en organisationstankegang, hvis ideal er faglig autonomi, dvs. organisering med fokus på de

professionelles viden om og vurdering af pågældende brugere, borgere eller klienters behov til fordel for standardiseret organisering (Bundesen & Hansen, 2015, s. 53-55).

Edgar H. Schein

Edgar H. Schein (Herefter: Schein) er en schweizisk psykolog og tidligere professor, der er mest kendt for sin teori om organisationskultur og ledelse (Buskbjerg, u.å., ¶ Hvem er Edgar H. Schein?). I analysen anvender vi Scheins kulturbegreber for at undersøge, hvordan sociale processer og faktorer i forvaltninger har betydning for hvordan og hvorvidt forældrehandleplaner udarbejdes og støttepersoner tildeles.

Vi forstår organisationskultur som værende: “ [...] *et mønster af fælles opfattelser og værdier der giver mening til ansatte og retningslinjer for hvordan den enkelte bør optræde inden for organisationens rammer*” (Jacobsen & Thorsvik, 2004, s. 116). Schein opererer med begrebet *grundlæggende antagelser*, som betegnende for ofte ubevidst internaliserede værdier, normer og opfattelser, som gennem fælles fortolkning af medlemmer af en organisation bundfældes som retlige forståelser og handlemåder. Da grundlæggende antagelser oftest er ubevidste, vil disse være svære at forandre (Jacobsen & Thorsvik, 2004, s. 120-121). Schein opererer ydermere med begrebet *artefakter*, som betegnende for observerbare symboler for organisationens grundlæggende antagelser. Dette kan bl.a. indbefatte medlemmernes kommunikations- og sprogformer, vaner, rutiner, traditioner og adfærd (Jacobsen & Thorsvik, 2004, s. 123-126).

Erving Goffman

Erving Goffman (Herefter: Goffman) er en canadisk-amerikansk mikrosociolog, der bl.a. er kendt for sit arbejde med statens møde med borgeren (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 43). Vi anvender Goffmans begreber i analysen for at undersøge, hvilken betydning socialrådgivernes kategorisering kan have for forældreinddragelsen.

Goffman beskæftiger sig bl.a. med den uoverensstemmelse, de socialt udsatte kan opleve mellem deres *tilsyneladende og faktiske identitet* dvs. mellem den klientrolle, som er opstillet i den organisatoriske sammenhæng og klientens egen vurdering af sig selv (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 47). I analysen undersøger vi, hvilken betydning det har for forældreinddragelsen, når forældrene oplever førnævnte uoverensstemmelse, hvorfor vi bruger følgende modstrategier, som Goffman præsenterer i forbindelse med klienternes

forskellige udfyldelse af klientrollen: 1) Klienten trækker sig tilbage og undgår at deltage i interaktionen med den professionelle, 2) Klienten nægter at samarbejde og indtager en uforsonlig holdning og 3) Klienten lader sig *kolonisere*, hvilket betyder, at han/hun begynder at samarbejde med den professionelle, men stræber ikke efter at forandre sin tilværelse (Järvinen & Mik-Meyer, 2003, s. 167). I analysen anvender vi begrebet *den onde cirkel*, hvilket dækker over en situation, hvor klientens modvilje til at samarbejde med den professionelle bliver forstået af de professionelle som et symptom på individuelle problemer hos klienten. Vi inddrager ydermere Goffmans begreb *wrong face*, som betyder, at en person udviser adfærd, der ikke er forventet eller accepteret af andre (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 55).

Jens Guldager og Birgitte Roth Hansen

Jens Guldager er en dansk ekstern lektor i socialt arbejde ved Aalborg Universitet. Birgitte Roth Hansen er en dansk adjunkt ved Professionshøjskolen Metropol, samt konsulent ved Servicestyrelsen (Herefter: Guldager og Hansen). Guldager og Hansen har udarbejdet en inddragelsesmodel, som er opdelt i tre former (Hansen, Nørrelykke & Sjelborg, 2006, s. 105-106). I analysen anvender vi denne model til at undersøge, hvilke former for inddragelse forældre kan opleve i interaktionen med socialrådgivere i anbringelsesforløb.

Inddragelsesmodellen er opdelt således:

Medindflydelse er en inddragelsesform, som indebærer en basal informationsudveksling mellem brugeren, borgeren eller klienten og den professionelle. Ved denne inddragelsesform vil brugeren, borgeren eller klienten kunne påvirke sin sag i lav grad.

Medbestemmelse er en inddragelsesform, som indebærer, at brugeren, borgeren eller klientens mening tages i betragtning i forhold til fremtidige sagsskridt. Brugeren, borgeren eller klienten har således mulighed for at påvirke sin sag, omend myndighedsbeføjelsen tilfalder den professionelle.

Selvindflydelse er en inddragelsesform, som indebærer, at brugeren, borgeren eller klienten inden for lovens rammer selv har definitionsmagt over sin situation og problemer og over hvordan disse skal søges løst (Hansen, Nørrelykke & Sjelborg, 2006, s. 105- 106). I analysen anvender vi overvejende inddragelsesformerne *medindflydelse* og *medbestemmelse*.

Axel Honneth

Axel Honneth (Herefter: Honneth) er en tysk professor i socialfilosofi, der er mest kendt for sin anerkendelsesteori (Nørgaard, 2005, s. 63). I analysen anvender vi Honneths anerkendelsesbegreber til at undersøge, hvordan forældres oplevelse af anerkendelse eller manglen på samme har betydning for deres oplevelse af at være eller blive inddraget i et anbringelsesforløb.

Honneth tager i sin teori udgangspunkt i, at mennesket er afhængig af anerkendelse i de relationer og kontekster de indgår i (Jørgensen & Kabel, 2006, s. 32). Mennesket søger at dets værdier, følelser, egenskaber og oplevelsesverden i interaktion med andre erkendes som gyldige og anerkendes i tre sfærer; den private-, retslige- og solidariske sfære (Nørgaard, 2005, s. 64-65). Da vi undersøger forældrenes oplevelse af anerkendelse i et anbringelsesforløb forholder vi os til den retslige- og den solidariske sfære i analysen: Anerkendelse i *den retslige sfære* baseres på fornuft og moral. Mennesket søger her anerkendelse som ligeværdig og respekteret borger, der tillægges universelle rettigheder og pligter i velfærdsstaten (Nørgaard, 2005, s. 64). Anerkendelse i *den solidariske sfære* baseres på sociale fællesskaber i samfundet. Her søger mennesket anerkendelse for dets individuelle egenskaber og evner, der anerkendes som værdifulde og givende for fællesskabet og samfundet (Nørgaard, 2005, s. 64). Hvis mennesket ikke anerkendes i sfærerne, udsættes mennesket for *krænkelser* af deres sociale identitet. Honneth forklarer dette som en proces, hvor menneskets egen forestilling om sin personlighed underkendes (Jørgensen & Kabel, 2006, s. 33-34). I analysen anvender vi ydermere Honneths begreb *synlighed*, som vi forstår som værende betegnende for en basal form af anerkendelse af et menneskes opfattelser, oplevelser og følelser (Nørgaard, 2005, s. 64).

Analyse

Vi har udarbejdet tre analyser for at kunne besvare vores problemformulering. Analyse 1 og 2 besvarer første del af problemformuleringen: "[...] *hvilke barrierer der kan være for udførelsen af den systematiske inddragelse af forældre i et anbringelsesforløb jf. §47 SEL*". Analyse 3 besvarer anden del af problemformuleringen: "[...] *hvilke faktorer, der kan være bidragende til, at forældre oplever at blive inddraget i et anbringelsesforløb, herunder hvordan en støtteperson jf. §54 stk. 1 SEL kan bidrage til dette*".

Analyse 1 - Kommunale serviceniveauer som barrierer for forældreinddragelse

Ved flere tilfælde i løbet af vores interviews blev de kommunale serviceniveauer og kommunalbestyrelses organisering af støttepersonsordningen omtalt som barrierer for forældreinddragelse. Vi har af denne grund valgt at underlægge dette tema nærmere analyse ved hjælp af teori og begreber omhandlende organisationsstruktur. Vi fokuserer på, hvilken betydning økonomi og negligering af de professionelle faglighed har for forældreinddragelse.

Økonomi som en barriere for forældreinddragelse med fokus på støttepersonsordningen

I nærværende afsnit laver vi en analyse, hvor vi sammenholder nuværende lovgivning omhandlende kommunens fastsættelse af serviceniveauer med vores informanternes oplevelser af, hvordan fastsættelsen af serviceniveauer, i forhold til økonomi, har betydning for tildelingen af støttepersoner.

Som tidligere beskrevet har kommunalbestyrelsen i den pågældende kommune ansvar for at udarbejde lokale serviceniveauer for det sociale arbejde jf. §138 SEL. Udarbejdelsen af serviceniveauerne indebærer ydermere, at det er kommunalbestyrelsen, herunder økonomiudvalget, der har det kommunale finansieringsansvar, og dermed skal fastsætte takster for ydelser som f.eks. tildelingen af støttepersoner til forældre (bekendtgørelse til §. 174 §8 pkt. 10). I formålsparagraffen i Lov om social service står der ligeledes, at en: “[...] *Afgørelse efter loven træffes på baggrund af faglige og økonomiske hensyn.* (jf. §1 stk. 3 SEL). Kommunaltbestyrelsen i den pågældende kommune kan således egenhændigt fastsætte takster, som udgør støttepersonernes løn ud fra økonomiske hensyn. Inf. 2.1 problematiserer dette økonomiske hensyn: ”*Jeg har også hørt om et sted i Y kommune hvor de tilbyder 175kr. i timen. I Q kommune hvor jeg også har to sager nu, der siger de det samme. Og så spørger jeg: ”Hvorfor vil I ikke betale for det [en støtteperson]?” ”Jamen, vores serviceniveau er ikke til det, det er til 250kr. i timen”*⁵. Inf. 2.1 taler her ud fra, at hun førhen har fået en væsentligt højere løn for sit arbejde som støtteperson, og at hun oplever, at de nuværende serviceniveauer i de pågældende kommuner er styrende for nedgangen i lønniveauet (: de førømtalte takster) for støttepersoner. Vi ser inf. 2.1s oplevelse med nedgangen i lønniveauet

⁵ Kommunerne er anonymiserede da fokus er på informantens oplevelser og ikke på de pågældende kommuner

grundet gældende serviceniveauer som et eksempel på, at de pågældende kommuner anvender serviceniveauet til at styre støttepersonsordningen. Det står da også i vejledningen til §138 SEL omhandlende kvalitetsstandarder at: *“Det politiske handlerum skal altid udfyldes af kommunalbestyrelsen eller et udvalg og udøves naturligt i forbindelse med kommunalbestyrelsens udformning af generelle retningslinjer (mål, midler, standarder). Fastsættelse af serviceniveauer er således en lokalpolitisk beslutning”* (Vejl. nr. 9347 af 28/3 2017 punkt. 68). Fastsættelsen af serviceniveauer er således fastsættelsen af mål, midler og standarder for de sociale indsatser og ydelser, hvis beslutningskompetence tilfalder den pågældende kommunalbestyrelses økonomiudvalg. Beslutningskompetencen er således centraliseret, hvilket vil sige, at organisationen (: Kommunen) er struktureret således, at den overordnede autoritet tilfalder ledelsen (: Kommunalbestyrelsen og Økonomiudvalget), som kan regelstyre og ensrette praksis, som vi ser det ved fastsættelsen af serviceniveauerne (Jacobsen & Thorsvik, 2004, s. 76-78). Inf. 2.1 fortæller, at fastsættelsen af et lavere lønniveau har haft eller kan have den konsekvens, at professionelle støttepersoner⁶ fravælger opgaver grundet lønniveauet. Hun fortæller, at hun ikke ved, hvem der vil tage opgaver ud fra det lave lønniveau, men gætter på, at det kan være uuddannede støttepersoner eller venner og familie til forældrene. Kommunalbestyrelsen skal godkende mulige støttepersoner ud fra en konkret vurdering af personens egnethed (Vejl. nr. 9007 af 7/1 2014, punkt 376). Vi må således formode, at risikoen for ansættelse af ukvalificerede støttepersoner formindskes, men inf. 2.1 fortæller om en situation, hvor manden til en kvinde hun var støtteperson for ikke havde fået tildelt en støtteperson, fordi, som mandens socialrådgiver fortalte hende:” [...] vi har besluttet i X kommune vi giver 250kr. i timen, og det giver vi for alle, og derfor har han ikke fået nogen endnu, for der er ikke nogen til at tage sagen til 250 kr. i timen”⁷. Vi finder det problematisk, at der kan være en risiko for, at fastsættelsen af et standardiseret lavere lønniveau kan have den konsekvens, at forældrene enten tildeles en ukvalificeret støtteperson eller slet ingen. Vi sammenkæder således lønniveauet med forældrenes retssikkerhed, da risikoen ikke er forenelig med kommunens pligt til at yde hjælp til forældrene jf. Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område §1, §9, samt deres forsyningspligt jf. §4 SEL (Vejl. nr. 9347 af 28/3 2017, punkt 17).

⁶ Foreningen for professionelle støttepersoner gennemgår kurser, og bliver kun optaget på baggrund af faglige kompetencer

⁷ Kommunerne er anonymiserede da fokus er på informantens oplevelser og ikke på de pågældende kommuner

Negligering af den professionelle faglighed som en barriere for forældreinddragelse med fokus på støttepersonsordningen

I nærværende afsnit analyserer vi, hvordan kommunalbestyrelsens *handlingsrationaler* (Bundesen & Hansen, 2015, s. 52-58) har betydning for, hvordan en støttepersonordning bliver organiseret ud fra de professionelle informanternes oplevelser af dette.

Formålet med ydelser efter Lov om social service er bl.a. at: “[...] *Hjælpen tilrettelægges på baggrund af en konkret og individuel vurdering af den enkelte persons behov og forudsætninger [...]*”, jf. §1 stk. 3 SEL. Inf. 2 fortæller hvordan hun tidligere har oplevet denne tilrettelæggelse af støttepersonsordningen: “*Jeg fik de timer, jeg havde brug for. I tider hvor der var kriser, hvor der var brug for lidt mere, så mailede jeg bare til hende [: pågældende socialrådgiver], at jeg havde brug for lidt mere, og så til tider var der brug for lidt mindre. Den tillid havde vi dengang, det var rigtigt dejligt. Nu er der andre boller på suppen. Kun to-tre timer om måneden [...]*”. Inf. 2.1 eksemplificerer her, at hun førhen oplevede, at det var hendes vurdering af forældrenes behov, der lå til grund for organiseringen af støttepersonsordningen i forhold til tidsforbruget. Dette forstår vi som at den pågældende kommunalbestyrelse dengang organiserede støttepersonsordningen ud fra støttepersonernes klientkendskab, og derved hendes fag- og reelkompetence, hvilket formålsparagraffen også fordrer (Svensson, Johnsson, & Laanemets, 2013, s. 92-93). Man kan således udlede, at pågældende kommunalbestyrelse dengang fastsatte serviceniveauerne og derved organiseringen af støttepersonsordningen ud fra det, Bundesen kalder det *fagprofessionelle handlingsrationale*, hvor det netop er den professionelle faglighed, der skal sikre, at hjælpen tilrettelægges på baggrund af en individuel vurdering af, hvad borgerne (: her forældrene) har behov for (Bundesen & Hansen, 2015, s. 52-58). Vi fortolker, at Inf. 2.1 oplever, at organiseringen af støttepersonordningen i dag bygger på mistillid, og at hendes tidsforbrug sammen med forældrene er blevet standardiseret og sat ned, hvilket vi forstår som værende en organisering ud fra et *bureaukratisk handlingsrationale*. Dette handlingsrationale har netop fokus på, at organiseringen skal struktureres ud fra generelle regler og kontrol, således at arbejdet bliver forudsigeligt og målbart (Bundesen & Hansen, 2015, s. 53-54). Vi finder, at denne styringslogik går på kompromis med de *fagprofessionelle handlingsrationale*, og dermed bliver deres professionelle råderum indskrænket, hvilket inf. 2.1 oplever som “*mistillid*” til deres arbejde og vurderinger. Inf. 1 giver også et eksempel på, hvordan deres professionelle råderum er indskrænket, hvilket vi ligeledes fortolker som en konsekvens ved at organisere sig ud fra et *bureaukratisk handlingsrationale*:
Sandra: “*Det er kun forældrestøtten, I kan kontakte?*”.

Inf. 1:” *Det er i hvert fald dem vi får at vide, at vi skal henvise til og bruge. Jeg har prøvet at behandle en ansøgning om en anden støtteperson på et tidspunkt [...] Vi kan godt søge noget andet, men jeg tror det er svært at få det.*”⁸. Vi ser således, at Københavns Kommune ved at oprette deres egen enhed for støttepersoner har standardiseret ydelsen og dermed også begrænset socialrådgivernes professionelle råderum til at vurdere forældrenes individuelle behov. Inf. 5 oplever, at Københavns Kommunes organisering er problematisk: “[...] så hvis man havde brug for speciel støtte eller individuelle eller ikke engang særlig specielle, men bare individuelle behov kunne det ikke lade sig gøre, de skulle hen og have støtten i forældre støtten [...]”. Vi undrer os over, hvordan man kan ensrette og standardisere det sociale arbejde, når støttepersonen indgår i menneskebeholdende organisationer, som netop er kendetegnet ved, at løsninger af problemer og opgaver er svære at forudsige og målstyre (Svensson et al., 2013, s. 31). Inf. 5 formulerer det således: “[...] det rigtigt forskelligt, hvad forældrene har brug for”. Vi forstår herved, at inf. 5 er støtteperson til forældre med forskellige behov og problemer, også kaldet vilde problemer (Bundesen & Hansen, 2015, s. 28- 29). Herved skal det forstås, at de borgere, der arbejdes med i menneskebeholdende organisationer, har problemer og behov, der er svære at definere og svære at give konkrete løsninger på. Vejledningen til §54 SEL peger da også på, at støttepersoner kan have mange forskellige funktioner, alt fra at lytte og være der for forældrene til at hjælpe med at forberede og deltage i møder med kommunen (Vejl. nr. 9007 af 7/1 2014 punkt 376). Problemerne og behovene er dermed kontekstbundne, hvorfor vi finder det problematisk, at arbejdet er tilrettelagt ud fra et teknisk rationale, som det *bureaukratiske handlingsrationale*. Det at støttepersoner kan have mange forskellige funktioner i forhold til arbejdet med forældrenes vilde problemer fordrer, at de besidder flere former for viden. Dette ser vi f.eks. ved inf. 5s metafor, som beskriver hendes viden i forhold til arbejdet som støtteperson “[...] *Jeg plejer at sige, at jeg har sådan en værktøjskasse, som er ret stor efterhånden, hvor jeg kan kigge ned i og sige, hvad kan der lige være brug for i denne [...] Der har også været nogle [...] hvor jeg tænker okay, hvis det er det der skal til for at opvasken bliver taget, så kan vi stå at snakke mens vi vasker op altså det går der ikke noget af mig for, for at det skaber kontakten senere*”. Citatet viser, at inf. 5 udover at besidde faglig viden grundet hendes professionsrettede uddannelse også besidder kontekstbunden viden, som hun har tilegnet sig over længere tid. Denne viden forstår vi som værende tavs viden, i det hun fornemmer, hvad der i den konkrete situation er behov for, hvilket i dette tilfælde er at skabe kontakt ved at tage opvasken med

⁸ Københavns kommune er ikke anonymiseret da Forældre støtten er oprettet som særskilt enhed i kommunen

forælderen (Svensson et al., 2013, s. 219-220). Når man som støtteperson arbejder med forældre med vilde problemer, vil arbejdet som sagt være kontekstbundet ud fra den enkelte forældres behov. Dette betyder endvidere, at arbejdet med vilde problemer ikke kan begrænses af et standardiseret tidsforbrug, som det tidligere beskrevet er tilfældet med den nuværende støttepersonsordning.

Vi finder på baggrund af ovenstående eksempler, at de organisatoriske strukturer i form af kommunalbestyrelsernes styring af støttepersonernes tid sammen med forældrene og Københavns Kommunes regelstyring af, at socialrådgiverne kun kan anvende støttepersoner fra Forældre støtten, som et tegn på, at der ved denne organisering af støttepersonsordningen lægges vægt på det *bureaukratiske handlingsrationale* på bekostning af det *fagprofessionelle handlingsrationale*.

Organisationskultur som en barriere for forældreinddragelse med fokus på forældrehandleplaner og støttepersonsordningen

I nærværende afsnit analyserer vi, hvordan organisatorisk træghed kan have betydning for BBU's udarbejdelse af forældrehandleplaner og hvordan trægheden kan forklares ved organisatoriske *grundlæggende antagelser*. Vi analyserer ligeledes de forskellige oplevelser, informanterne har haft ved tildelingen af støttepersoner ud fra organisatoriske *grundlæggende antagelser*.

Som det fremgår af Borgerrådgiverens Rapport (Se afsnit: *Problemfelt*) er der fundet sagsbehandlingsfejl ved udarbejdelsen af handleplaner jf. §140 SEL i BBU. Inf. 1 taler om handleplanernes givtige funktion: “[...] *forældrene har deres egen handleplan for anbringelsen ift. hvad det er vi tænker de skal arbejde med, hvad de skal opnå for at de bliver klar til at deres børn kan komme hjem og bo igen*”, men fortæller efterfølgende, at der ikke foreligger forældrehandleplaner i de fleste af deres sager, fordi: “[...] *de har været anbragt i mange år, og man har ikke haft så stort fokus på det tidligere [...]*”. Vi mener at kunne tilskrive denne mangel på udarbejdelse af forældrehandleplanerne to ting; træghed og organisationskultur.

Ved Barnets Reform (2011) er der kommet et skærpet fokus på udarbejdelsen af forældrehandleplaner (Socialstyrelsen, 2011, s. 134). På trods af det skærpede fokus kan vi ved Borgerrådgiverens Rapport og inf. 1s udsagn: “[*Jeg oplever ikke, at forældrehandleplaner*

er noget som fylder i vores anbringelsessager.” se, at denne udarbejdelse af forældrehandleplaner ikke udføres konsekvent i praksis. Ved at anvende begrebet træghed kan den manglende udarbejdelse analyseres som et udtryk for at organisationer, i dette tilfælde BBU, forandrer sig langsomt. Denne forandringstræghed kan forstås som organisationsmedlemmers uvilje mod at ændre deres rutiner og handlemåder, da de ikke kan se en mening med forandringen (Svensson et al., 2013, s. 36-37). Inf. 1 fortæller som ovenfor nævnt, at forældrehandleplaner ikke fylder særlig meget i deres praksis, da hun har denne antagelse: *”Jeg tænker også at det kan være ret voldsomt for nogle forældre at man siger:” ja, nu er dit barn blevet anbragt, så nu skal vi arbejde med dig”, for der er mange forældre der har det lidt sådan:” Nu skal jeg lige puste ud og have fred”*”. Vi forstår denne antagelse som, at inf. 1 i nogle tilfælde ikke kan se meningen i at udarbejde handleplaner for forældrene, da hun har erfaret, at det kan være voldsomt for dem. Hun fortæller ydermere, at hun aldrig har oplevet, at forældre aktivt har efterspurgt at få udarbejdet en handleplan. Ud fra træghedstankegangen kan det, at inf. 1 ikke kan se meningen med at udarbejde forældrehandleplaner bunde i institutionaliserede opfattelser. Med andre ord skyldes træghedstankegangen, at medlemmerne i organisationen har udviklet fælles mønstre af meninger, værdier og normer, som viser sig ved fælles rutiner og handlemåder - og i ovenstående eksempel det indtil Barnets Reform manglende fokus på udarbejdelsen af forældrehandleplaner. Disse fælles mønstre finder vi ligeledes eksempler på i interviewet med inf. 1, hvor socialrådgiverne bekræfter hinandens meninger, værdier og normer: Socialrådgiver 1 *”Jeg oplever ikke, at forældrehandleplaner er noget som fylder i vores anbringelsessager”*.

Socialrådgiver 2: *”Nej nej, overhovedet ikke”*.

Socialrådgiver 1: *”Det er mere noget vi skal spørge om [...]”*.

Socialrådgivernes enighed om, at forældrehandleplaner ikke fylder i et anbringelsesforløb kan dække over det, Schein benævner en *grundlæggende antagelse* i en organisation. En grundlæggende antagelse er kendetegnet ved at være en gruppes fælles mønstre af meninger og holdninger, som internaliseres i individet som selvfølgeligheder (Schein, 2000, s. 28-30). Vi fortolker socialrådgivernes enighed om, at forældrehandleplaner ikke fylder i et anbringelsesforløb, som en *grundlæggende antagelse* om, at de ikke er hensigtsmæssige, da det kan være voldsomt for de pågældende forældre at få udarbejdet en forældrehandleplan. Denne *grundlæggende antagelse* kan være en forklaring på, hvorfor socialrådgiverne viderefører “traditionen” om ikke at have fokus på forældrehandleplanerne.

En måde at finde frem til de *grundlæggende antagelser* i en organisation er ved at kigge på de observerbare udtryk for kulturen, som f.eks. adfærd og handlemåde, hvilket Schein betegner som *artefakter* (Jacobsen & Thorsvik, 2004, s. 123-125). Det at socialrådgiverne ikke udarbejder forældrehandleplaner, mener vi er et eksempel på en observerbar *artefakt*, der afspejler den *grundlæggende antagelse* om, at forældrehandleplaner ikke altid er hensigtsmæssige.

Måden at tildele en støtteperson på er en handling, som også kan anskues som værende en organisatorisk *artefakt*. Ved gennemgang af vores primærempiri har vi fundet, at der er variation af måder, hvorpå forældrene informeres om og tildeles en støtteperson. Her følger eksempler på denne variation fra tre forskellige kommuner:

Inf. 2: *“Jeg fandt det selv på nettet [...] Det var ikke noget med at de tilbød det derinde fra forvaltningen”*.

Inf. 3: *“[...] Kommunen har sagt, at jeg selv kunne vælge, hvis jeg kendte en, som kunne blive min støtteperson [...]”*.

Inf. 1: *“[...] Jeg plejer som regel at tage nogle flyers med, hvor jeg siger:” tag denne her med hjem og kig på den [...]”*.

Vi ser, at det samme lovbestemte sagsbehandlingskridt omhandlende tilbud om tildeling af en støtteperson til forældre, bliver udført på forskellig vis i kommunerne. Ved at anskue denne handling som en organisatorisk *artefakt* kan disse forskellige udførelser tolkes som værende udtryk for kommunernes forskellige *grundlæggende antagelser* om vigtigheden af en støtteperson.

Delkonklusion - Analyse 1

Indledningsvis undersøgte vi, hvilken betydning de kommunale økonomiske fastsættelser af serviceniveauer havde for organisering af støttepersonsordningen. Vi fandt, at der i de kommuner, inf. 2.1 omtalte, var fastsat et standardiseret, ensartet og væsentligt lavere lønniveau for støttepersonernes arbejde, end hvad inf. 2.1 tidligere havde oplevet. Vi fandt, at fastsættelsen af et lavere lønniveau kan eller har haft den konsekvens, at professionelle støttepersoner fravælger opgaver. Vi mener derfor, at det lavere lønniveau går på kompromis med forældrenes retssikkerhed i og med, at der er en risiko for at de enten får tildelt en ukvalificeret støtteperson eller slet ingen.

Herefter undersøgte vi, hvilken betydningen kommunens fastsættelse af timer til støttepersoner og Københavns Kommunes oprettelse af den særskilte enhed Forældre støtten havde for de professionelle råderum. Vi fandt, at de kommuner inf. 2.1 omtalte og Københavns Kommune ved oprettelsen af Forældre støtten havde organiseret støttepersonsordningen ud fra et *bureaukratisk handlingsrationale*. Vi mener, at denne organisering negligerer de professionelle faglige og tavse viden om forældrenes vilde problemer, hvilket begrænser deres råderum. Vi konkluderer, at denne organisering kan have den konsekvens, at ydelsen ikke baseres på en faglig og individuel vurdering af forældrenes behov, som loven ellers foreskriver.

Afslutningsvis undersøgte vi, hvilke årsager der kan ligge til grund for BBU's manglende udarbejdelse af forældrehandleplaner og til informanters forskellige oplevelser af, hvordan de er blevet informeret om og tildelt støttepersoner. Vi fandt, at en årsag til den manglende udarbejdelse af forældrehandleplaner kan være en organisatorisk træghed mod forandringer. Vi fandt at denne træghed kan bunde i, at de ansatte i BBU har udviklet en fælles *grundlæggende antagelse* om, at forældrehandleplanen ikke er hensigtsmæssige. Vi ser ligeledes, at organisationers forskellige *grundlæggende antagelser* kan ligge til grund for, at der er variation i måderne, hvorpå forældrene informeres om og tildeles en støtteperson.

Analyse 2 - Socialrådgiveres definitionsmagt og forældrenes klientrolle som barriere for forældreinddragelse

Ved flere tilfælde i løbet af vores interviews blev vi gjort opmærksomme på, at interaktionen mellem socialrådgivere og forældre kan være en barriere for forældreinddragelse. Vi fandt, at forældrene reagerer og agerer på mange forskellige måder i mødet og i samspillet med socialrådgiverne, og socialrådgiverne pegede på, at det er sværest at inddrage de forældre, der ikke vil samarbejde i anbringelsesforløbet. Vi har af denne grund valgt at underlægge dette tema nærmere analyse ved hjælp af Goffmans begreber med fokus på, hvilken betydning kategorisering har for forældreinddragelse.

Som belyst i analyse 1 foregår arbejdet med forældreinddragelsen i anbringelsesforløb i menneskebehandlende organisationer, hvilket betyder, at socialrådgiverne både skal tage hensyn til forældrenes individuelle behov, samtidig med at de er repræsentanter for organisationen og dermed skal følge dens rammer, regler og udstukne opgaver. Dette betyder, at socialrådgiveren har den overordnede definitionsmagt til at bestemme, hvilke problemer og

behov hos forældrene der skal og kan varetages i organisationen (Svensson et al., 2013, s. 31-33). Denne definitionsmagt ser vi bl.a. ved følgende udsagn, hvor inf. 1 forklarer, hvilke overvejelser der ligger til grund for deres vurdering af, hvad der i et anbringelsesforløb skal iværksættes i forhold til forældrene: “ [...] *man kigger på hvad er det vi er bekymrede for, hvorfor er det vi vælger at anbringe, hvad er det der sker i det hjem som vi er bekymrede for, hvad er det vi gerne vil have skal ændres [...]*”. Når socialrådgiverne kategoriserer, hvilke problematikker der søges løst, kategoriserer de dermed også, hvilken adfærd og hvilke karakteristika ved forældrene der er problematiske og skal ændres på. Dette ser vi som en klientgørelse af forældrene, hvor socialrådgiveren ved at forenkle og tilpasse dele af forældrenes identitet, skaber en klientrolle der passer ind i de problemkategorier, som man organisatorisk har opstillet og søger løst (Järvinen & Mik-Meyer, 2003, s. 15-19). Inf. 2s børn har været anbragt i netværkspleje hos sine forældre og har oplevet dette som problematisk: “ [...] *fordi jeg skulle være datter af dem samtidigt med, at jeg skulle være mor til mine børn. Den der med at have begge roller, den har nok været lidt svær for mig. Der manglede jeg hjælpen til ligesom at kunne skille dem*”. Vi ser her, at det problem, inf. 2 har oplevet i anbringelsesforløbet, ikke er blevet imødekommet af pågældende socialrådgiver. Hendes rolle som datter er blevet underordnet, da det har været hendes rolle som mor til anbragte børn, der af socialrådgiveren er blevet kategoriseret som den del af hendes identitet, der skulle søges ændret. Ved gennemlæsning af vores øvrige empiri fandt vi, at det ikke i sig selv er socialrådgivernes kategorisering, der udgør en barriere for forældreinddragelsen, men at det bliver en barriere, når forældrene ikke kan forstå og genkende sig selv i denne kategorisering og dermed ikke tilpasser sig den rolle, som socialrådgiverne har defineret. Når forældrene ikke kan forstå og genkende sig selv i kategoriseringen, vil det i Goffmans terminologi være et udtryk for, at forældrene oplever, at den tilsyneladende identitet, altså klientrollen som er opstillet i den organisatoriske sammenhæng, ikke stemmer overens med deres faktiske identitet, altså den måde de vurderer sig selv på (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 47). I eksemplet med inf. 2 ser vi, at hendes faktiske identitet, og hendes vurdering af sine problematikker ikke imødekommes af socialrådgiveren, der har defineret inf. 2s tilsyneladende identitet således, at disse problematikker underordnes i forhold til de opstillede problemkategorier. Inf. 2 fortæller, at hun ikke talte med sin socialrådgiver om, at hun oplevede denne uoverensstemmelse, hvilket vi ser som, at hun har reageret på denne med resignation. Med Goffmans ord har hun afholdt sig fra at deltage i interaktionen med socialrådgiveren (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 48). Inf. 5 oplever, at forældres reaktioner på uoverensstemmelser mellem den tilsyneladende og faktiske identitet kan foregå således:”

[...] *nogle bliver virkelig vrede og går og altså med røg ud af ørene [...]*". Inf. 5 omtaler her nogle reaktioner, som vi ser som værende det Goffman kalder uforsonlige holdninger, der medfører, at forældrene ikke vil samarbejde med de pågældende socialrådgivere (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 48). Inf. 1 fortæller, at hun har oplevet, at det var svært at inddrage de forældre, der i en længere periode ikke ville samarbejde. Til sidst tænkte hun: "*[...] det er faktisk rigtigt rart, for nu kan mit fokus ligge her ift. at ikke hele tiden blive forstyrret af at der står en forælder på sidelinjen, som har lyst til at forpurre det der sker herovre [...]*". Ud fra dette ser vi, at forældrene har været i det Goffman kalder *wrong face*, dvs. at de ikke har ageret, som det blev forventet ud fra deres underlegne klientrolle, som i pågældende situation var, at de ikke forstyrrede eller forpurrede socialrådgiverens arbejde "*herovre*", altså arbejdet med det anbragte barn (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 55). Socialrådgiveren tilskriver forældrenes usamarbejdsvillighed negative karaktertræk, altså at de har haft "*lyst*" til at forpurre hendes arbejde med det anbragte barn. Vi mener således, at forældrene var i det Goffman benævner *den onde cirkel*, da socialrådgiveren ikke opfattede deres usamarbejdsvillighed som værende et udtryk for et problem ved deres interaktion, men i stedet blev opfattet som et symptom på individuelle problemer ved forældrene (Järvinen & Mik-Meyer, 2003, s. 20). Det var således individuelle problemer ved forældrene, der kunne være til gene for hendes fokus på og arbejde med det anbragte barn. Ved at opfatte situationen på denne måde, blev socialrådgiveren bekræftet i, at samarbejdet med og derved inddragelse af forældrene ikke var hensigtsmæssig - "*[...] det er faktisk rigtigt rart [...]*".

Delkonklusion - Analyse 2

Vi undersøgte, hvilken betydning kategorisering har for forældreinddragelse. Vi fandt, at socialrådgiveren har definitionsmagten til at kategorisere forældrenes problemer, således at de passer til organisationens problemkategorier. Vi fandt, at forældrene kan opleve, at disse problemkategorier kan stå i modsætning til, hvilke problemer de vurderer er i spil i anbringelsesforløbet, herunder at de kan opleve, at den klientrolle der bliver skabt i det organisatoriske møde, ikke stemmer overens med deres faktiske identitet. Vi fandt, at forældre kan reagere forskelligt, når de oplever denne uoverensstemmelse. Nogle forældre reagerer ved at trække sig fra interaktionen, mens andre reagerer ved ikke at ville samarbejde med socialrådgiverne. Vi fandt, at når forældrene ikke vil samarbejde, kan det have den konsekvens, at socialrådgiveren tilskriver forældrenes usamarbejdsvillighed som værende et udtryk for, at forældrene besidder individuelle problemer, der gør inddragelsen besværlig og

uhensigtsmæssig. Vi konkluderer på baggrund af ovenstående, at det kan være en barriere for forældreinddragelsen, hvis forældrene ikke kan forstå og genkende sig selv i kategoriseringen og dermed reagerer og agerer anderledes, end hvad den organisatoriske klientrolle foreskriver, og at der i dette kan være en risiko for, at socialrådgiveren dermed opfatter deres reaktion som værende til gene for anbringelsesforløbet.

Analyse 3 - Forældres oplevelse af at blive inddraget i et anbringelsesforløb

Gennemgående i vores interviews med forældrene gives der udtryk for, at de oplevede, at de ikke er blevet hørt, at deres ønsker, utilfredshed og problematikker ikke er blevet forstået eller imødekommet og, at de ikke er blevet informeret ordentligt i deres interaktion med respektive socialrådgivere. Forældrenes ovenstående oplevelser har vi valgt at analysere ved hjælp af Guldagers og Hansens inddragelsesmodel og ved hjælp af Honneths anerkendelsesbegreber. Vi har fokus på, hvordan forældrene oplever, at anerkendelse eller manglen på samme har betydning for deres oplevelse af at blive inddraget i et anbringelsesforløb. Ydermere anvender vi Goffmans begreber til at analysere, hvordan støttepersonerne kan hjælpe forældrene med at opleve at være eller blive inddraget i et anbringelsesforløb.

Anerkendelsens betydning for forældres oplevelse af at blive inddraget

I analyse 2 har vi argumenteret for, at forældre tildeles en klientrolle i interaktion med socialrådgivere. Professor Tapio Salonen karakteriserer yderligere klientrollen: ” [...] *ved afhængighed af den offentlige hjælp eller service, i den forstand, at borgeren her ikke kan skifte servicen ud, eller påvirke udformningen af den service og de tjenester, der står til rådighed [...]*” (Hansen, Nørrelykke & Sjelborg, 2006, s. 113-114). Ved at forældrene ikke i overordnet grad kan påvirke udformningen af pågældende service i form af anbringelsen, forstår vi, at forældrene ikke kan udøve det Guldager og Hansen betegner *selvbestemmelse*, men at inddragelsen i stedet skal findes i *medindflydelse* og *medbestemmelse* (Hansen, Nørrelykke & Sjelborg, 2006, s. 105-106). Inddragelse i form af *medindflydelse* kan findes i udarbejdelsen af førnævnte forældrehandleplaner, da der netop her skal ske en informationsudveksling mellem forældre og socialrådgivere, og *medbestemmelse* da den skal udarbejdes i samarbejde med forældrene. Herved tildeles forældre en mere prominent rolle i et anbringelsesforløb, omend myndighedsbeføjelserne tilfalder respektive socialrådgiver (Hansen, Nørrelykke & Sjelborg, 2006, s. 105-106). Inddragelse i form af *medindflydelse* kan ligeledes findes ved tildelingen af en støtteperson, da støttepersonen bl.a. kan hjælpe forældre

med “ [...] *at forberede og evaluere møder og hjælpe med at læse og forstå skriftligt materiale om anbringelsen [...]*”. En støtteperson kan ydermere hjælpe forældrene til at opnå *medinddragelse*, da de kan “[...] *styrke forældrenes samarbejde og involvering i arbejdet omkring barnet [...]*”. Inddragelse af denne karakter foregår ved det professor Hanne Kathrine Krogstrup (herefter: Krogstrup) forklarer som værende en “[...] *integreret, løbende del af den daglige praksis [...]*” (Hansen, Nørrelykke & Sjelborg, 2006, s. 102-103). Dette fortolker vi som, at inddragelse, eller manglen på samme, sker i interaktion mellem forældre og respektive socialrådgivere. Det skal her konkretiseres, at vi ikke forstår inddragelse i form af *medindflydelse* og *medbestemmelse* som totale størrelser, men som Krogstrup forklarer det, ved dets *dybde* og *omfang* (Hansen, Nørrelykke & Sjelborg, 2006, s. 103). Ud fra denne forståelse og ved, at de forældre vi har interviewet i overvejende grad taler om inddragelse i deres interaktion med respektive socialrådgivere i løbet af anbringelsesforløbet, behandler vi i nærværende analyse forældrenes subjektive oplevelser af inddragelse i interaktionen.

Inf. 3 har oplevet, at hendes socialrådgiver kom på uvarslet besøg, hvilket vi ser som et udtryk for, at hun oplevede en manglende mulighed for inddragelse: “[...] *Jeg havde ikke fået at vide, at den kunne forekomme, så det var et chok, at hun pludselig stod der, og så spurgte hun ikke om hun måtte se tingene. Hun gik bare ud og åbnede mit køleskab [...]*”. Vi forstår ved denne situation, at inf. 3 oplevede, at hendes *medindflydelse* blev inddraget, fordi hun ikke blev informeret om, at uvarslede besøg kunne forekomme, og fordi socialrådgiveren ikke spurgte om tilladelse til at kigge i hendes køleskab. Ved at anvende Honneths begreb fortolker vi, at inf. 3s oplevelse af, at hendes *medindflydelse* i pågældende situation blev inddraget betyder, at hun i interaktionen ikke er blevet anerkendt i den *retslige sfære* (Nørgaard, 2005, s. 64). Herved forstår vi, at socialrådgiveren, ved ikke at informere og ved at undlade at spørge om tilladelse underkendte inf. 3s ret til *medindflydelse*, og derved implicit ikke har behandlet hende med agtelse, altså respekt som en ligeværdig, moralsk kapabel borger. Vi fortolker således, at inf. 3, som Honneth forklarer det, er blevet *krænket* i den *retslige sfære* (Nørgaard, 2005, s. 65). Vi forstår inf. 3s fortsættelse af sin fortælling om socialrådgiverens uvarslede besøg som yderligere *krænkelser*. Hun fortæller: “[...] *der var så ikke noget at komme efter, men*” [...] *det [: køleskabet] havde nok ikke været pænt nok til hende [: socialrådgiveren] alligevel [...]*”. Vi fortolker ud fra dette, at inf. 3 oplevede, at socialrådgiveren, i det som vi formoder var en del af en undersøgelse af inf. 3s forældreevner, stillede spørgsmål ved inf. 3s evner til at have et pænt køleskab, altså til at føre en husholdning i tilstrækkelig grad til, at det var acceptabelt og tilfredsstillende for, at inf. 3

kunne have samvær med sit barn i hjemmet. Ved at inf. 3 oplevede, at socialrådgiveren har haft mistillid til hendes evner til at føre en husholdning og dermed hendes forældre evner, forstår vi, at inf. 3 yderligere har oplevet ikke at blive anerkendt i den *solidariske sfære* (Nørgaard, 2005, s. 64). Vi ser derfor, at inf. 3 er blevet *krænket* ved, at hun er blevet underkendt for de individuelle egenskaber og evner, som hun har tilskrevet sig selv, ved som hun siger: “[...] *der var ikke noget at komme efter* [...]”.

Det kan diskuteres, om forældrene overhovedet kan opnå anerkendelse i den *solidariske sfære*, da de har behov for socialfaglig hjælp i form af en anbringelse af barnet uden for hjemmet, hvorved deres egenskaber og evner som forældre i en eller anden grad underkendes. Men vi ser, at den mistillid inf. 3 har oplevet ved, at socialrådgiveren ikke har informeret hende om, at uvarslede besøg kunne forekomme og ved, at hun oplever at hendes køleskab ikke ville være fint nok for socialrådgiveren, står i kontrast til vejledningen til §47 SEL, hvor det konkretiseres, at forældreinddragelse: “[...] *sikrer det, at de ressourcer, der er i familien og netværket, afdækkes og inddrages i løsningen af barnets problemer* [...]” (Vejl. nr. 9007 af 7/1 2014, punkt 281). Formålet med at fokusere på ressourcer ser vi som en mulighed for at anerkende forældrenes individuelle egenskaber og evner til at være forældre for deres børn på trods af deres mulige behov for hjælp ved et anbringelsesforløb. Således forstår vi, at §47 SEL, udover at skulle yde forældrene anerkendelse i den *retslige sfære* ved deres ret til inddragelse, ydermere har til formål at yde forældrene anerkendelse i den *solidariske sfære*, for deres egenskaber og evner til at kunne bidrage med, at anbringelsesforløbene forløber hensigtsmæssigt. Vi forstår herved, at §47 SEL lægger vægt på, at forældrene ikke kun opnår at blive inddraget i form af *medindflydelse*, men ligeledes i en eller anden grad i form af *medbestemmelse*. Inf. 1 taler i det følgende ligeledes om vigtigheden af, at forældrene oplever at have *medindflydelse* og *medbestemmelse* i anbringelsesforløb, ved at hun taler om vigtigheden af at gå på kompromis, når en forælder siger: “[...] *Jeg ønsker ikke at der skal være en samværskonsulent tilstede når jeg har samvær med mit barn*”, “*Nej, men det vurderer vi der skal være, så vil du helst have en mand eller en dame?*” [...] “*så vil jeg gerne have en dame og hun må godt være lidt gammel*” [...] *Så kan man sige:* “*Okay, så gør jeg alt hvad jeg kan for at finde én*” [...], og så har hun på en eller anden måde følt sig hørt [...]”.

Inf. 1 taler for det første om vigtigheden af, at forældrene oplever en grad af *medbestemmelse*, ved at have mulighed for selv at vælge kønnet og alderen på deres samværskonsulent, omend de ikke ønskede at tildeles en sådan. For det andet taler hun om

vigtigheden af, at forældrene opnår *medindflydelse* ved, at deres ønsker bliver hørt og til en hvis grad bliver imødekommet. Ved dette forstår vi, at inf. 1 lægger vægt på, at forældrene oplever at blive det Honneth kalder *synlig* i interaktionen (Nørgaard, 2005, s. 64). Herved skal det forstås, at forældrene, når socialrådgiveren lytter og går på kompromis, oplever en grundlæggende form for opmærksomhed eller anerkendelse i form af interesse og respekt for deres opfattelser, oplevelser og mening. Inf. 3 taler i sin fortælling om socialrådgiverens uvarslede besøg, ligeledes om vigtigheden af at opleve at være *synlig* i interaktionen: “[...] *det havde været rart, at hun ligesom sagde: ” jeg vil gerne se?” [...] jeg er jo godt klar over, at jeg ikke havde noget valg, at hun skulle se tingene, men det havde betydet noget for mig, at jeg havde fået lov til at kunne gå forrest og få lov til at åbne og vise [...]”*. Vi fortolker denne udtalelse, som at inf. 3 erkender, at hendes mulighed for *medindflydelse*, *medbestemmelse* og *selvbestemmelse* i pågældende situation er inddraget, men at hun oplever, at socialrådgiveren ikke har været opmærksom på eller har haft interesse for inf. 3s opfattelse eller oplevelse af situationen. Vi fortolker herved at, inf. 3 har været *usynlig* i interaktionen, altså, at hendes opfattelse og oplevelse er blevet underkendt af socialrådgiveren (Nørgaard, 2005, s. 64). Inf. 5 taler ligeledes om vigtigheden af, at forældrene oplever at blive *synlige*. Hun taler her om interaktion mellem sig selv og forældrene: “[...] *jeg synes, at det er her empatibegrebet kommer frem, at [...] bare være der sammen med forældrene om det de nu altså har på tapetet [...]”*. Vi fortolker inf. 5s udtalelse, som at hun sidestiller det at have empati med det at gøre forældrene *synlige* i interaktionen, ved som hun siger “*bare være der*” om det forældrene har på “*tapetet*”. Vi forstår herved, at empati skal forstås som: “[...] *en emotionel færdighed, der indebærer, at man sætter sig ind i de følelser, den anden har, at man forstår, hvordan et andet menneske føler [...]”* og videre “*At vise empati betyder ikke, at man vil tilgodese personens behov [...] det kan også dreje sig om at forstå, at den anden bliver skuffet [...]”* (Svensson, Johnsson & Laanemets, 2013, s. 62- 63). Når inf. 5 således lytter og taler med forældrene om, hvad de har på “*tapetet*” forstår vi det som, at hun viser empati, ved at hun sætter sig ind i og forstår forældrenes følelser, opfattelser og meninger, altså, at hun gør forældrene *synlige*, omend det er ved “*bare*” at være der, da det må være usagt, om hun i pågældende situationer har mulighed for at tilgodese forældrenes behov. Vi fortolker, at inf. 4 i følgende udtalelse giver udtryk for, at det er vigtigt, at socialrådgivere viser empati i interaktionen med forældrene: “[...] *man skal huske på at man har med mennesker at gøre, jeg syntes det er vigtigt, at man træder tilbage før man agerer overfor andre mennesker og tænker over: ”hvordan ville jeg have det når jeg får det her at vide? [...] og svar på mails når disse kommer ind i indbakken, også selv om det kun er svaret ” har modtaget din mail kigger*

på det, du høre fra mig", bare det man ved at den er modtaget og ikke røget i spam". Vi forstår herved, at inf. 4 finder det vigtigt, at socialrådgivere "træder tilbage" og "tænker", altså at hun finder det vigtigt, at socialrådgiverne sætter sig ind i forældrenes følelser. Vi finder også, at hun giver udtryk for, at empati kan udvises i basale hverdagsting, som det at svare på mails, omend svaret ikke tilgodeser forældrenes behov. Det, at forældrene ved, at mailen "ikke er røget i spam", fortolker vi som værende et udtryk for, at forældrene oplever at blive hørt, informeret og forstået, altså opleve at blive anerkendt som synlige i interaktionen.

Støttepersoner kan bidrage til at forældre opfylder klientrollen

I analyse 2 fandt vi, at en barriere for forældreinddragelse kan være, hvis forældre oplever en uoverensstemmelse mellem deres organisatoriske tilsyneladende identitet og deres faktiske identitet, og hvis deres reaktion på dette i interaktionen med socialrådgiverne er usamarbejdsvillighed. I vores primærempiri fandt vi at forældre også kan reagere på uoverensstemmelserne på anden vis. Inf. 1 oplever at forældre også kan reagere ved f.eks. at sige: "Vi ønsker ikke vores barn anbragt, men når nu det skal være anbragt, så ønsker vi at det er sådant og sådant et sted". Vi ser denne reaktion som det Goffman benævner som modstrategien *kolonisering*, hvor forældrene i dette tilfælde ikke er enige i, at deres barn skal anbringes dvs. at de ikke er enige i socialrådgiverens problemkategorisering, men tilpasser sig og reagerer således, at de ikke træder ud af klientrollens forventede og accepterede adfærd. De undgår dermed at være i *wrong face* og mindsker risikoen for at havne i den *onde cirkel*, hvor deres reaktion og adfærd af socialrådgiverne opfattes som værende til gene for anbringelsesforløbet. I vores primærempiri har vi fundet, at støttepersonerne kan hjælpe forældrene til at *kolonisere* og udfylde deres klientrolle således, at deres reaktion og adfærd opfattes som værende forventelig og acceptabel i interaktionen med socialrådgiverne. Dette ser vi bl.a. ved at inf. 5 fortæller en forælder: "Vi skal finde en måde i det her system, hvor du kan få sagt, hvad der ikke er okay her". Denne "måde" kan bl.a. findes ved at inf. 5 hjælper forældrene med at forberede en dagsorden for hvad de ønsker at tale om til møderne med socialrådgiverne og i mødet hjælper forældrene med at holde og huske denne dagsorden. Hun fortæller, at hun bl.a. har belæg for at yde denne hjælp ved at hun deltager i kurser omhandlende lovopdateringer, fordi hun: "[...] skal være rimeligt godt med i de paragraffer, som kommer i sving i forhold til en anbringelse [...]". Ifølge Goffman kan personer, der ikke er systemansatte, i dette tilfælde: *at støttepersonen er uafhængig af forvaltningen* (Vejl. nr. 9007 af 7/1 2014, punkt 376), men som er ressourcestærke inden for det pågældende område,

som inf. 5 er grundet de kurser hun har deltaget i, hjælpe klienter, (:her forældrene) til at opfylde den rolle, der er forventelig og acceptabel fra systemets, her socialrådgivernes side (Järvinen, Elm Larsen & Mortensen, 2004, s. 20-21).

Inf. 5 oplever at forældre i starten af deres kontakt kan reagere og agere således:” [...] *nogle bliver virkelig vrede og går og altså med røg ud af ørene og andre er sådan bliver fuldstændig forknyttede [...].*” Vi finder herved at forældrene i starten af kontakten med støttepersonen reagerer og agerer ud fra de to førnævnte modstrategier; usamarbejdsvillighed og resignation. Hun fortæller videre:” *så er det først senere, at de kan sidde der sådan stille og roligt [...] og det gør tit forskellen på konfliktniveauet. Anbringelsen med barnet bliver så meget roligere med en §54 [: støtteperson].*” Af dette udleder vi, at støttepersonen har hjulpet forældrene med at kolonisere sig, altså reagere og agere “*roligere*” og dermed udfylde klientrollen, således at “*det gør [...] forskellen på konfliktniveauet*” i interaktionen med socialrådgiveren. Herved forstår vi, at støttepersonen har hjulpet til, at forældrene ikke af socialrådgiverne opfattes som værende til gene i anbringelsesforløbet, som vi tidligere har nævnt kan have konsekvenser for inddragelsen. Det er som inf. 5 fortæller:“ [...] *min opgave er at bakke dem op [...] i forhold til at kunne tage andel, mere eller mindre i barnets anbringelse*”.

Delkonklusion - Analyse 3

Vi undersøgte, hvordan anerkendelse har betydning for forældres oplevelse af at være eller blive inddraget i et anbringelsesforløb. På baggrund af ovenstående analyse konkluderer vi, at det er oplevelsen af anerkendelse i den *retslige* og *solidariske sfære*, der har betydning for om forældre oplever at have *medindflydelse* og *medbestemmelse* i et anbringelsesforløb. Vi fandt endvidere at det, at den pågældende socialrådgiver udviser empati har betydning for om forældrene oplever at være *synlige* i interaktionen, uagtet i hvilket *omfang* eller hvilken *dybde* inddragelsen har. Vi fandt yderligere, at støttepersoner udviser empati i deres interaktion med forældrene og at de derved gør forældrene *synlige*. Vi fandt at dette bl.a. kan hjælpe forældrene med at opnå *medindflydelse* og *medbestemmelse* i interaktionen med socialrådgiverne og dermed i et anbringelsesforløb.

Vi undersøgte endvidere, hvordan støttepersonerne kan bidrage til, at forældrene opfylder deres klientrolle. På baggrund af ovenstående analyse konkluderer vi, at støttepersoner qua

deres viden, ressourcer og uafhængighed af systemet kan hjælpe forældrene med at agere og reagere på en måde, som socialrådgiveren forventer og accepterer. Dette betyder således, at støttepersonen kan hjælpe forældrene med at benytte modstrategien *kolonisering*, hvilket kan bidrage til at mindske konflikter i forældrenes interaktion med socialrådgiverne og dermed undgå at forældrene havner i *den onde cirkel*. Skarpt skitseret kan vi således konkludere, at *kolonisering* kan bidrage til, at forældrene oplever at være eller blive inddraget i anbringelsesforløbet.

Samlet Konklusion

Vi satte os indledningsvis for at undersøge: “ [...] *hvilke barrierer der kan være for udførelsen af den systematiske inddragelse af forældre i et anbringelsesforløb jf. §47 SEL. Vi vil endvidere undersøge, hvilke faktorer, der kan være bidragende til, at forældre oplever at blive inddraget i et anbringelsesforløb, herunder hvordan en støtteperson jf. §54 stk. 1 SEL kan bidrage til dette*”.

Vores analyse har vist, at barrierer for udførelsen af systematisk forældreinddragelse kan findes, ved kommunalbestyrelser fastsættelse af serviceniveauer, der indskrænker de professionelle råderum ved at ensrette ydelserne, herunder støttepersonsordningen. Vi konkluderer, at det kan have konsekvenser for forældrenes retssikkerhed, da der er en risiko for at ydelsen ikke baseres på en faglig og individuel vurdering af forældrenes behov.

Vi fandt endvidere, at der kan findes barrierer ved, at der i respektive forvaltninger socialrådgiverne imellem kan udvikles en organisationskultur, der ikke prioriterer udarbejdelse af forældrehandleplaner eller tildelingen af støttepersoner. Vi konkluderer, at det kan have konsekvenser for forældrenes retssikkerhed, da der er en risiko for, at forældrehandleplaner ikke foreligger eller udarbejdes, og at der i forskellige kommuner kan forekomme variation i måderne, hvorpå forældrene informeres om og tildeles støttepersoner.

Vi fandt ydermere, at socialrådgiverne har magten til at definere, hvilke problemer forældrene har og dermed, hvordan de skal søges løst. Vi konkluderer, at barrieren for forældreinddragelsen opstår, hvis forældrene ikke er enige eller ikke kan genkende sig selv i socialrådgivernes skabte klientroller, da det kan have den konsekvens, at forældrene ikke vil

samarbejde med socialrådgiverne. Usamarbejdsvilligheden kan af socialrådgiveren opfattes som individuelle problemer hos forældrene, som besværliggør inddragelse.

Vi har endvidere fundet, at forældrenes oplevelse af at være inddraget i et anbringelsesforløb er betinget af, at forældrene oplever at blive anerkendt ved deres ret til at blive informeret om sagen og deres ret til at blive hørt. Vi konkluderer på baggrund af vores analyse, at støttepersoner med deres ressourcer og viden om området og ved deres uafhængighed af systemet kan bidrage til, at forældrene oplever at være eller blive inddraget ved, at de kan hjælpe med at sikre forældrenes retssikkerhed. Vi konkluderer på samme baggrund, at støttepersoner kan hjælpe forældrene med at udfylde deres klientrolle på en forventelig og acceptabel måde således, at de kan opnå anerkendelse fra socialrådgiverne og derved får mulighed for at opleve at være eller blive inddraget i anbringelsesforløbet.

Vi havde indledningsvis en antagelse om, at tildelingen af en støtteperson kan være med til at sikre den lovpligtige forældreinddragelse i et anbringelsesforløb jf. §47 SEL. På baggrund af vores fund i analysen konkluderer vi, at dette er tilfældet, hvorfor vi finder det problematisk, at to tredjedele af forældrene i BBU ikke er blevet vejledt om deres ret til tildeling af en støtteperson, og at kun 16% af forældrene på landsplan har fået tildelt en støtteperson (Se afsnit: *problemfelt*). Disse fund og denne problematisering danner udgangspunkt for vores socialfaglige indsats, hvis formål netop er at forøge tildelingen af støttepersoner. Vi har fokus på, hvilke tiltag man kan iværksætte for at mindske de barrierer, vi har fundet ved, at der er variation af måderne, hvorpå forældrene informeres om og tildeles en støtteperson.

Socialfaglig indsats

Vi begrundet og beskriver i det følgende vores idé til en socialfaglig indsats. Indsatsen bygger på de fund, vi har gjort os i forbindelse med vores interviews og i den efterfølgende analyse.

Begrundelse for og beskrivelse af den socialfaglige indsats

På baggrund af at vi tidligere har konkluderet, at støttepersoner kan bidrage til, at forældre oplever at være eller blive inddraget i anbringelsesforløb er det overordnede formål for vores socialfaglige indsats, at der skal udarbejdes en aktivitet, der kan bidrage til at flere støttepersoner tildeles. I vores socialfaglige indsats forsøger vi at imødegå den

forskelligartede informering om og tildeling af støttepersoner ved at imødegå udviklingen af en organisationskultur, der ikke prioriterer eller finder det hensigtsmæssigt at tildele disse. For at imødegå denne potentielle barriere finder vi det nødvendigt at etablere en indsats, der har fokus på erfarings- og vidensdeling. Herved skal det forstås at vores indsats lægger vægt på, at det er vigtigt at socialrådgivere får et uddybet kendskab til forældres oplevelser af at have en støtteperson. Ligeledes finder vi det vigtigt at socialrådgivere tager del i støttepersoners viden om og erfaringer med forældrene og deres arbejde. Vi finder denne erfarings- og vidensdeling nødvendig, da vi antager, at socialrådgivere, ved at tage del i erfaring og viden om støttepersoners arbejde og om hvordan forældre oplever det at have en støtteperson, kan skabe en kultur, der erkender vigtigheden og nødvendigheden af tildelingen af støttepersoner. Denne antagelse baserer vi på, at kulturen, som Schein pointerer det:” [...] *kun bliver opretholdt så længe den bliver opfattet som rigtig*” (Jacobsen & Thorsvik, 2004, s. 117). Vi forstår herved, at vores indsats kan skabe bevidstgørelse om og alternative opfattelser af forældreinddragelse og tildeling af støttepersoner, som ved fælles italesættelse og efterfølgende drøftelse af socialrådgivere kan påvirke kulturen i gældende forvaltning.

Vores indsats skal konkret bestå af et endagskursus, som socialrådgivere i børne- og ungeforvaltninger skal deltage i. Kurset faciliteres, tilrettelægges og afholdes af støttepersoner. Forældre, der har fået tildelt en støtteperson, inviteres af støttepersonerne til at “gæstetale” ved kurset.

Formålet med den socialfaglige indsats

- Kurset bidrager til at flere støttepersoner tildeles

Kortsigtede mål for indsatsen

- Kurset implementeres i Forældre støtten i Københavns Kommune
- Kurset afholdes hver tredje måned
- Socialrådgivere i BBU får større kendskab til støttepersoners arbejde og til forældres oplevelser med at have en støtteperson
- Kontakt etableres mellem Forældre støtten, andre kommuner og andre foreninger for professionelle støttepersoner

Langsigtede mål for indsatsen

- Alle socialrådgivere i BBU har deltaget i kurset i løbet af en treårig periode

- Lignende indsatser implementeres i et samarbejde mellem andre kommuner og foreninger for professionelle støttepersoner
- Socialrådgivere i flere kommuner får større kendskab til støttepersoners arbejde og til forældres oplevelser med at have en støtteperson

Beskrivelse af og begrundelse for hvordan den socialfaglige indsats tilrettelægges

Indsatsen etableres i Forældrestøtten, da denne som tidligere nævnt er en særskilt enhed i Københavns Kommune. Kurset faciliteres, tilrettelægges og afholdes af støttepersoner, som er ansatte i Forældrestøtten. Denne etablering finder sted på baggrund af en forestilling om, at kontakt og formidling mellem støttepersonerne og socialrådgiverne i BBU, er lettere at opnå ved, at Forældrestøtten er centreret og kun dækker Københavns Kommune, i modsætning til andre foreninger, der dækker flere kommuner. Forældrestøtten råder endvidere over lokaler som ud over at være kontor- og mødelokaler også anvendes til at afholde sociale arrangementer for de tilknyttede forældre (Forældrestøtten, u.å., ¶ Sociale arrangementer). Vi finder det givende for indsatsens formål at afholde kurset i disse lokaler, da socialrådgiverne således kan få et autentisk indblik i støttepersonernes arbejde.

I opstartsfasen forberedes og tilrettelægges formen og grundindholdet i kurset af respektive støttepersoner i Forældrestøtten. Da kurset ligeledes tilrettelægges på en sådan måde, at indhold og elementer kan variere fra gang til gang, ved at støttepersoner fra andre foreninger inviteres til at bidrage med foredrag og ved, at forældre som er tilknyttet Forældrestøtten inviteres til at "gæstetale" ved kurset. Vi antager, at det kræver forberedelsestid at skabe kontakt til forældre tilknyttet Forældrestøtten⁹ og støttepersoner fra andre foreninger samt planlægning af nye elementer, hvorfor kurset afholdes hver tredje måned. Ligeledes afholdes de førnævnte sociale arrangementer i Forældrestøtten hver tredje måned, hvorfor vi finder denne tidsfastsættelse ressourcemæssigt realistisk. Kurset afholdes om eftermiddagen/aftenen da Forældrestøttens sociale arrangementer i forvejen finder sted i dette tidsrum. Vi finder det ligeledes etisk hensigtsmæssigt at afholde det i dette tidsrum, da de forældre der ikke ønsker at deltage som "gæstetalere" således ikke er til stede.

⁹ Forældrene forbereder og afholder "gæstetaler" med deres støttepersoner

I opstartsfasen kontaktes og inviteres ledere i respektive syv enheder i BBU til at deltage i kurset. Vi har en forhåbning om, at lederne ved at deltage i kurset kan se den sociale merværdi, som kurset kan bidrage til i arbejdet med forældre, og at de således vil implementere deltagelse i kurset for alle socialrådgivere i BBU. Vi estimerer, at indsatsen forløber i en treårig periode i Forældre støtten, da der er syv enheder i BBU, og da vi har en formodning om, at ikke alle socialrådgiver i pågældende enhed kan deltage ved samme kursus.

I denne treårige periode inviteres ledere fra børne- og ungeforvaltninger i Hovedstadsområdet kommuner og støttepersoner fra andre foreninger til at deltage i kurset. Begrundelsen for dette er, at vi har en forhåbning om, at også disse kan se merværdien i kurset og kan skabe kontakt for et fremtidigt samarbejde om implementering af lignende kurser i disse kommuner.

Grundindhold i den socialfaglige indsats (kursus)

Grundindholdet i kurset baserer vi på vores informanters udtalelser om og oplevelser med støttepersoner. Ligeledes baseres grundindholdet på de barrierer, vi har fundet i vores analyser samt på den måde, vi har fundet, at støttepersoner kan bidrage til, at forældre oplever at være eller blive inddraget i et anbringelsesforløb.

Vi har fundet, at der findes barrierer af strukturel karakter for støttepersonernes arbejde grundet de kommunale fastsættelser af serviceniveauer. Vi er opmærksomme på, at kurset ikke kan påvirke disse strukturelle barrierer, men vi finder det vigtigt at støttepersonernes oplevelser af barriererne inkorporeres i grundindholdet på kurset, således at de italesættes og bevidstliggøres.

Vi har fundet, at det at der sker en variation af måderne, hvorpå forældrene informeres om og tildeles en støtteperson kan bunde i, at der råder tvivl hos socialrådgivere om støttepersonens funktion og arbejde, hvilket bl.a. ses da inf. 1 omtaler Forældre støtten:” [...] *Jeg ved ikke hvor fleksible de er ift. sådan [...] For jeg tror også at det er meget det der med at man kommer ind til dem når man har møder med dem og sådan noget [...]*”. Ved denne udtalelse kan vi se, at inf.1 er i tvivl om, hvordan støttepersoners arbejde udføres. I vores interviews har vi ligeledes fundet, at der råder tvivl om, hvor tæt samarbejdet mellem socialrådgivere og støttepersoner skal være. Dette ser vi bl.a. ved, at inf. 5 fortæller:” [...] *der er også nogle sagsbehandlere,*

der forventer at vi flytter klienterne steder hen, det skal vi ikke". Grundindholdet i kurset skal således indeholde en grundig gennemgang af støttepersonernes arbejde og anonymiserede case -eksempler fra virkelige støttepersoners forløb.

Vi har i vores analyse fundet, at støttepersoners anerkendelse af forældre og viden om anbringelsesområdet kan bidrage til, at forældrene oplever at være eller blive inddraget i anbringelsesforløb. I vores interviews fandt vi endvidere, at der blandt forældrene råder stor tilfredsstillelse ved at have en støtteperson. Dette kan vi bl.a. se ud fra inf. 2s udtalelse om hendes støtteperson: "*Jeg ved slet ikke hvordan jeg skulle kunne klare det hvis ikke jeg havde X [: hendes støtteperson]*". På baggrund af dette finder vi det relevant, at kurset indeholder "gæstetaler" fra forældre, der således kan fortælle om deres egne oplevelser ved det at have en støtteperson og generelt om deres oplevelser ved deres anbringelsesforløb.

Beskrivelse af og begrundelser for indsatsen på to niveauer

Organisatorisk niveau

Vi kan på baggrund af vores analyse konkludere, at der findes strukturelle barrierer for tildelingen af støttepersoner. Vi har argumenteret for, at disse barrierer skal findes i kommunalbestyrelsernes lovhjemmel til at fastsætte lokale serviceniveauer for støttepersoners løn og timeantal jf. §138 SEL. Vi er således klar over, at en socialfaglig indsats kan være nødvendig på dette "niveau" i form af lovgivningsmæssige ændringer. Vi vurderer dog, at en indsats som vores kursus er nødvendig på organisatorisk niveau, da kun 16 % af forældrene er tildelt en støtteperson, da Borgerrådsgiverens rapport påviser sagsbehandlingsfejl, samt at nogle af vores informanter oplever, at der forekommer variation i måderne, hvorpå de er blevet informeret om og tildelt en støtteperson. Disse forhold findes på trods af, at §54 stk. 1 SEL foreskriver, at forældrene **skal** tilbydes tildeling af en støtteperson.

Af denne grund placeres vores indsats på et organisatorisk niveau, nærmere bestemt retter den sig mod kulturen i organisationen, da socialrådgivere, som politologen Michael Lipsky forklarer: "*[...] er de eneste i institutionen, som har den direkte personlige kontakt til klienterne. Da personlige kontakter aldrig kan reguleres eller kontrolleres i detaljer, får socialarbejderne større magt end deres formelle placering i en institution tilsiger*" (Järvinen & Mik-Meyer, 2003, s. 17). Af denne grund skal vores indsats ikke forstås som en kritik rettet mod den enkelte socialrådgiver, men som en opfordring til bevidstliggørelse af

vigtigheden af støttepersonsordningen, da det i sidste ende er socialrådgiverne, der er i direkte kontakt med forældrene, og således dem der skal tilbyde forældrene tildeling af en støtteperson.

Individniveau

Vi har i projektet argumenteret for, at støttepersoner på flere måder kan bidrage til, at forældre oplever at være eller blive inddraget i anbringelsesforløb, og at de ligeledes kan bidrage til, at anbringelsesforløbet forløber hensigtsmæssig og “roligt”. Forældrene, som vi har interviewet, giver ligeledes udtryk for, at deres støttepersoner er til stor hjælp, og som inf. 2 siger: “ [...] *hun har været der for mig når jeg har været tæt på at trække beslutningen tilbage om mine børn [...] der har hun været inde og styrke mig og min beslutning om, at mine børn skulle blive hvor de var [...] jeg ved slet ikke hvordan jeg skulle kunne klare det hvis ikke jeg havde hende*”. Som tidligere nævnt imødegår vores indsats barrierer på organisatorisk niveau med det formål at forøge tildelingen af støttepersoner. Men vi begrundet formålet med vores indsats på individniveau med at støttepersoner, som vi fortolker, at inf. 2 giver udtryk for, har en væsentlig rolle i forhold til forældrenes relation med deres børn. Vi vurderer dermed, at formålet med vores indsats i sidste ende vil være for barnets bedste, hvilket ligeledes er formålet med kapitel 11 omhandlende særlig støtte til børn og unge i Lov om social service og dermed også formålet med tildelingen af støttepersoner.

Refleksioner over mulige etiske dilemmaer i relation til den foreslåede sociale indsats samt forslag til, hvordan disse dilemmaer kan håndteres

Dansk Socialrådgiverforening definerer et etisk dilemma således:” [...] *et etisk dilemma er en situation hvor man har et problem med flere etisk korrekte løsninger - dvs. et dilemma mellem to ligeværdige etiske værdier, hvorfor det er muligt at argumentere ud fra begge værdier i løsningen af problemet*” (Dansk Socialrådgiverforening, 2011, s. 4). Vi forholder os til denne definition i vores refleksioner over mulige etiske dilemmaer ved vores socialfaglige indsats, samt til hvordan disse skal håndteres.

Negligerer den socialfaglige indsats socialrådgivernes faglighed?

Vi har tidligere argumenteret for, at en ensretning, systematisering og styring af socialrådgivers og støttepersoners arbejde negligerer disses professionelle autonomi og faglighed. Vi er opmærksomme på, at vores indsats kan bære præg af at opfordre til ensretning, systematisering og derved styring af måderne, hvorpå forældre informeres om og

tildeles støttepersoner. Det etiske dilemma opstår ved, at vores socialfaglige indsats, ved dets fokus på vidensdeling, bygger på følgende princip, der er afledt af den grundlæggende værdi *“professionel integritet”*, som Dansk Socialrådgiverforening forklarer ved, at:” [...] *socialrådgiveren udvikler og vedligeholder sine faglige kompetencer og sikrer, at praksis udøves på baggrund af viden og kundskaber”* (Dansk Socialrådgiverforening, 2011, s. 9). Dog fordrer denne grundlæggende værdi også følgende afledte princip:” [...] *socialrådgiveren fastholder, at arbejdsvilkårene for socialrådgivere indeholder metodefrihed, professionel autonomi og ret til at udøve et selvstændigt skøn inden for lovgivningens rammer”* (Dansk Socialrådgiverforening, 2011, s. 9). Vi finder det dilemmafyldt at imødekomme begge afledte principper. Dette dilemma baserer vi bl.a. på inf. 1s udtalelse: *“Jeg tænker også at det kan være ret voldsomt for nogle forældre at sige:” ja, nu er dit barn blevet anbragt, så nu skal vi arbejde med dig”, for der er mange forældre der har det lidt sådan:” Nu skal jeg lige puste ud og have fred”*. Vi fortolker, at inf. 1 ud fra sin viden om forældrene og ud fra sit selvstændige skøn forklarer, hvorfor det ikke altid er hensigtsmæssigt at iværksætte indsatser for forældre. Dette skøn tager vores socialfaglige indsats ikke hensyn til, da formålet er, at forøge tildelingen af støttepersoner, hvorfor vi vurderer, at der er en risiko for, at socialrådgiverne kan opleve, at deres faglighed negligeres. Måden vi vurderer dette dilemma kan håndteres på, finder vi ved Dansk Socialrådgiverforenings *“praksisstandard”*, der pålægger socialrådgiverne at:” [...] *sætte en etisk debat i gang med kolleger og ledere på arbejdspladsen, engagere sig i den og påtage sig et ansvar for at træffe beslutninger på et etisk velinformeret grundlag”* (Dansk Socialrådgiverforening, 2011, s. 9). Vores socialfaglige indsats lægger ligeledes op til denne debat, i det at kurset skal fungere som en bevidstliggørelse af støttepersonsordningen, der fordrer videre drøftelse i pågældende personalegruppe.

Tager den socialfaglige indsats hensyn til forældrene?

I vejledningen til §54 stk. 1 SEL understreges det, at det er vigtigt, at støttepersonen er uafhængig af forvaltningen (Vejl. nr. 9007 af 7/1 2014, punkt 376). Vi er opmærksomme på, at der er en risiko for, at vores socialfaglige indsats kan opfattes som værende en indsats, der går på kompromis med dette. Støttepersoner og socialrådgivere skal i dette kursus være i tæt kontakt, endda i lokaler tilegnet forældrene. Det etiske dilemma opstår i og med at vi ser, at der i forvejen råder tvivl om kontakten mellem støttepersoner og socialrådgivere, hvilket vi bl.a. ser ved, at inf. 4 fortæller: *“jeg blev tilbudt en § 54 [: støtteperson] [...] men jeg stolede ikke på hende[:socialrådgiveren] [...] så turde ikke tage chancen. var bange for at hvis jeg en*

*dag var gal og forklarede dette til min §54 at så ville dette komme til kommunen". Vi fortolker, at inf. 4 ikke havde tillid til, at pågældende støtteperson agerede uafhængigt af forvaltningen, og vi vurderer, at der kan forekomme lignende mistillid til vores socialfaglige indsats. Måden, som vi vurderer, at dette dilemma kan håndteres på, skal findes gennem vejledning til forældrene, som inf. 5 i det følgende giver et eksempel på: "*Det bliver en stor lettelse for familierne, når de finder ud af, at jeg ikke skal snakke med nogle sagsbehandlere [...]*". Derudover tilrettelægger vi vores socialfaglige indsats på en sådan måde, at der ved foredrag og debatter ikke diskuteres navngivne personsager.*

Litteraturliste

Bøger og rapporter

E. Andersen, S. H. & Jensen, B. (2016). *Anbringelser - Historik, omfang, årsager og virkemidler* (1. udg.). Rockwool fonden, Forlaget Gyldendal

Bundesen, P. & Hansen, C. (2015). *Kommunal økonomisk styring - på det sociale område* (2.udg.). Hans Reitzel Forlag

Busse, J. (2017). *KVALITETEN AF SAGSBEHANDLINGEN OG MYNDIGHEDSUDØVELSEN I BORGERCENTER BØRN OG UNGE- ENDELIG RAPPORT*. Borgerrådgiveren, Københavns Kommune

Hansen, I. B., Nørrelykke, H. & Sjelborg, H. (2006). *Borgerinddragelse og retssikkerhed - i socialt arbejde* (1. udg.). Hans Reitzels Forlag

Jacobsen, I. & Thorsvik, J. (2004). *Hvordan organisationer fungerer - En indføring i organisation og ledelse*. (3.udg.). Hans Reitzels Forlag

Kristensen, C.J. (2007). Interview med enkeltpersoner. I: Fuglsang, L. Hagedorn-Rasmussen, P & Bitsch Olsen, P. *Teknikker i samfundsvidenskaberne* (1.udg). (s. 278- 295). Roskilde Universitetsforlag

Goldstein, J., Freud, A. & Solnit, A.J. (1981). *Barnets tarv* (1. udg.). Centrum, Jyllands-Postens Forlag

Gulbrandsen, L.M. (2009). *Opvækst og psykisk udvikling - Grundbog i udviklingspsykologiske teorier og perspektiver* (1. udg.). Akademisk Forlag

Guldager, J. & Zeeberg, B. (2011). *Udsatte Børn - et helhedsperspektiv* (2. udg.). Akademisk Forlag

Hart, S. & Schwartz, R. (2008). *Fra interaktion til relation* (1. udg.). Hans Reitzels Forlag, København

Jacobsen, B. (1999). *Videnskabsteori* (2 udg.). Forlaget Gyldendal

Järvinen, M. & Mik-Meyer, N (2003). *At skabe en klient. Institutionelle identiteter i sociale arbejde*. (1 udg.). Hans Reitzels Forlag

Järvinen, M., Elm Larsen, J., & Mortensen, L. (2004). *Det magtfulde møde mellem system og klient*. (1.udg). Magtudredningen, forfatterne og Aarhus Universitetsforlag

SOKE17BA

K-30

Sandra Skjelmose Albrecht, 4002014556

Frida Elisabeth Dyrberg Thrane, 4002014599

Jørgensen, L & Kabel, S. (2006). *Forældreinddragelse- til barnets bedste* (2. udg.).

Forfatterne og Børnesagens Fællesråd, København

Klyvø, L. (2011). *Når samværet er svært - Perspektiver på plejebørns samvær i Københavns Kommune* (1. udg.) Center for Familiepleje/ Videnscenter for Familiepleje

Socialforvaltningen Københavns Kommune

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Interview* (2. udg.). Hans Reitzels Forlag, København

Mik-Meyer, N. & Villadsen, K. (2007). *Magtens former - Sociologiske perspektiver på statens møde med borgeren* (1. udg.). Hans Reitzels Forlag, København

Professionshøjskolen Metropol, University College Lillebælt & VIA University College i samarbejde med Socialstyrelsen, Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI) & Ankestyrelsen. (2011). *Håndbog om Barnets reform*. Servicestyrelsen, Odense

Schein, E. H. (2000). *Organisationskultur og ledelse* (2. udg.) Valmuen Forlag

Svensson, K., Johnsson, E. & Laanemets, L. (2013). *Handlingsmæssigt råderum i socialt arbejde* (3. oplag). Akademisk Forlag, København

University College Lillebælt, Inquiry Partners i samarbejde med Socialstyrelsen, Social- og Integrationsministeriet. (2012). *Håndbog om forældresamarbejde - Forældresamarbejde og - støtte ved anbringelser af børn og unge*. Socialstyrelsen, Odense

Artikler

Olsen, L.O. & Palm, K. (2014). Mor mangler en skulder at græde ud ved. *Danmark Radio*

Nørgaard, B. (2005). Axel Honneth og en teori om anerkendelse. *Tidsskrift for socialpædagogik*, (16), 63-70

Richter, L. (2017). Forældre til anbragte får ikke den hjælp, de har ret til. *Dagbladet Information*

Lovgivning

Forvaltningslov. Justitsministeriets. Lov nr. 571 af 19/12 1985, jf. lovbekendtgørelse nr. 433 af 22/4 2014

FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder. Udenrigsministeriets bekendtgørelse jf. BKI nr 6 af 16/01/1992 Gældende

Graversen, J., Christensen, K. S., Feilberg, J., Feld, K., Frederiksen, B., Larsen, M. L., ...Ydebo, I. (1990) *Betænkning om de retlige rammer for indsatsen over for børn og unge - Betænkning nr. 1212*

Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. Børne- og Socialministeriets lov nr. 453 af 10/6 1997, jf. lovbekendtgørelse nr. 1096 af 13/9 2017

Lov om social service. Børne- og Socialministeriets lov nr. 573 af 24/6 2005, jf. lovbekendtgørelse nr. 988 af 17/8 2017

Lov om social service. Børne- og Socialministeriets vejl. nr. 9347 af 28/3 2017

Lov om social service. Social- og Indenrigsministeriets vejl. nr. 9007 af 7/1 2014

Hjemmesider

Buskbjerg, M. (u. å.) Hvem er Edgar Schein i *Alt om ledelse*. Lokaliseret d. 12. december 2017 på: <https://altomledelse.dk/edgar-schein-organisationskultur-ledelse/#hvem-er-edgar-schein>

Dansk Socialrådgiverforening. (2011). *Professionsetik*. Lokaliseret d. 17. december 2017 på: <http://www.socialraadgiverne.dk/wp-content/uploads/2017/05/2011-Professionsetik.pdf>

Forældre støtten (u.å.) *Sociale arrangementer*. Lokaliseret d. 17.12.2017 på: <http://www.foraeldrestoetten.kk.dk/indhold/sociale-arrangementer>

Friberg, C. (u.å.). *Hermeneutik*. lokaliseret d. 27. september 2017 på: (<https://www.leksikon.org/art.php?n=1099>)

Føllesdal, D. (u.å.). *Fænomenologi*. Lokaliseret d. 27. september 2017 på: (<https://www.leksikon.org/art.php?n=773>)

Hjorteberg, N. (2016). *Inddragelse: Definition*. Lokaliseret d. 25. oktober på: <https://vidensportal.dk/temaer/inddragelse/definition>

Kaspersen, L. B. (u.å.). Kvalitative metoder i *Den Store Danske*, Gyldendal. Lokaliseret d. 25. november 2017 på: http://denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Sociologi/Sociologisk_metodologi/kvalitative_metoder

Lerborg, L. (u. å.). *Min baggrund*. Lokaliseret d. 12. december 2017 på: <http://191502416.webcms.dk/min-baggrund>

Lerborg, L. (2011). 6 nye styringsparadigmer i den offentlige sektor i *Væksthus for ledelse*. Lokaliseret d. 12. december 2017 på: <https://www.lederweb.dk/personale/organisering-af-arbejdet/artikel/91891/styringsparadigmer-i-den-offentlige-sektor>

SOKE17BA

K-30

Sandra Skjelmose Albrecht, 4002014556

Frida Elisabeth Dyrberg Thrane, 4002014599

SFI- Det nationale forskningscenter for velfærd. (u.å..). *Anbragte børn i Danmark - nøgletal og oversigt*. Lokaliseret d. 20. november 2017 på:

<https://www.sfi.dk/temaer/anbragte-boern/>

Opgaver

Albrecht, S. & Thrane, F. (2017). *Forældreinddragelse i et anbringelsesforløb*. København: Socialrådgiveruddannelsen, Professionshøjskolen Metropol. Projektbeskrivelse modul 12

Bilag

Schultz Larsen, O. (2017). *Håndbog til Dansk*. Lokaliseret d. 25. november 2017 på:

<https://hbdansk.systime.dk/index.php?id=253>

Forsidebillede

Lokaliseret d. 13. december 2017 på: <https://pixabay.com/da/familie-ramme-mennesker-barn-far-2789594/>

Bilag 1- Interviewguides

Interviewguide - Forældre

- Kunne du tænke dig at fortælle lidt om, hvordan anbringelsesforløbet foregik?
- Hvordan oplevede du, at sagsbehandleren inddrogede dig i forløbet?
- Hvilke muligheder og udfordringer oplevede du i samarbejdet med sagsbehandleren?
- Hvordan gik det til, at du fik tildelt en støtteperson og blev du tilbudt andre indsatser?
- Hvilken rolle har støttepersonen haft for dig igennem anbringelsesforløbet?
- Hvordan oplever/oplevede du, at dit forhold og kontakt til dit barn er/har været i løbet af anbringelsesforløbet?

Interviewguide - Socialrådgivere

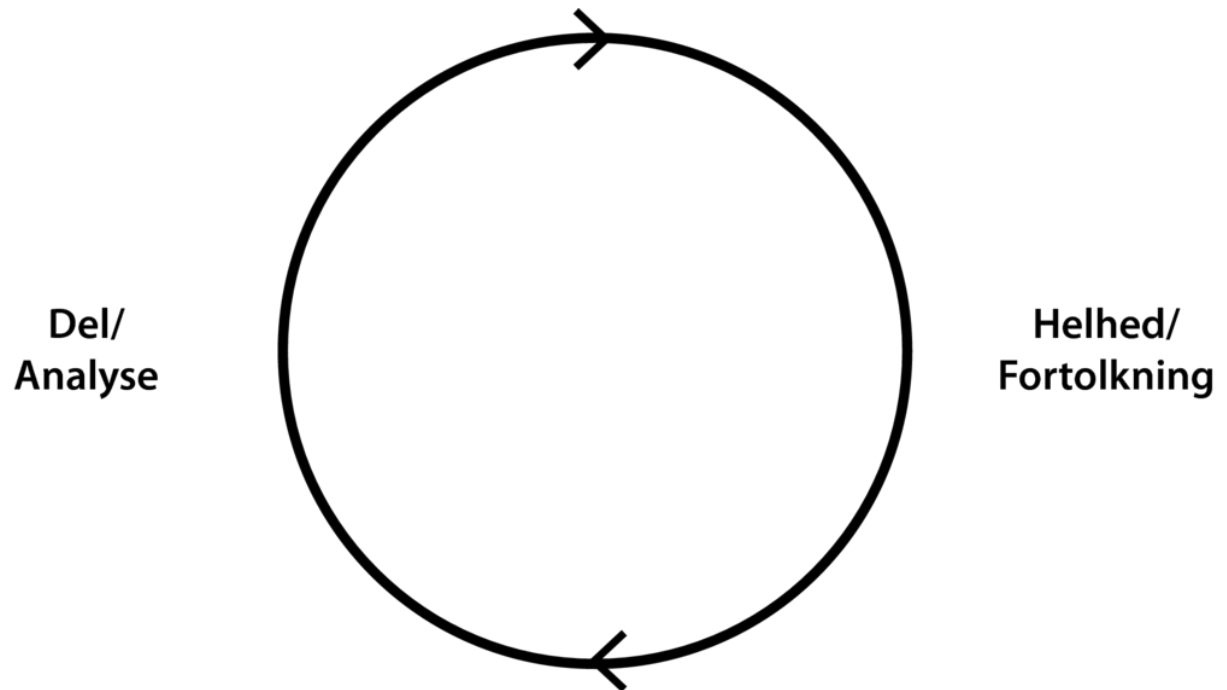
- Hvordan foregår inddragelsen af forældrene i anbringelsesforløbet?
- Hvordan besluttes det, hvilke indsatser der skal igangsættes for forældrene?
- Hvordan sikrer i, at forældrene bliver inddraget?
- Hvilke muligheder og udfordringer oplever du i inddragelsen af forældrene?
- Hvordan tilrettelægges og foregår tilbuddet om støttepersoner til forældrene?

Interviewguide - Støttepersoner

- Hvad er jeres rolle/arbejdsopgaver i anbringelsesforløbet og hvordan får i typisk kontakt med forældrene?
- Hvordan oplever du, at forældrene bliver inddraget i deres sag?
- Hvordan fungerer jeres samarbejde med kommunerne/sagsbehandlerne?
- Hvilke muligheder og udfordringer ser du i samarbejde med kommunerne/sagsbehandlere?
- Oplever i udfordringer i jeres samarbejde med forældrene?
- Er der nogle ting du synes kan gøres bedre/ændres ift. forældrenes inddragelse i deres sag?

Bilag 2 - Den hermeneutiske cirkel 1 og 2

Den hermeneutiske cirkel 1

Den hermeneutiske cirkel 2

